

PUOLUSTUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 3/2010 vp

Hallituksen esitys valmiuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 14 päivänä helmikuuta 2008 lähettänyt puolustusvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen valmiuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 3/2008 vp).

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 6/2009 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Puolustusvaliokunta on 19 päivänä helmikuuta 2008 pyytänyt ulkoasiainvaliokunnan (UaVL 4/2008 vp), hallintovaliokunnan (HaVL 10/2008 vp), lakivaliokunnan (LaVL 7/2008 vp), liikenne- ja viestintävaliokunnan (LiVL 9/2008 vp), maa- ja metsätalousvaliokunnan (MmVL 7/2008 vp), sivistysvaliokunnan (SiVL 5/2008 vp), sosiaali- ja terveysvaliokunnan (StVL 4/2008 vp), talousvaliokunnan (TaVL 10/2008 vp), työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan (TyVL 5/2008 vp) ja ympäristövaliokunnan (YmVL 6/2008 vp) lausunnot, jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- oikeusministeri Tuija Brax
- lainsäädäntöjohtaja Sami Manninen ja lainsäädäntöneuvos Liisa Vanhala, oikeusministeriö

- osastoesiupseeri Tuomo Repo, puolustusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Mika Lehtonen, projekti-päällikkö Taito Vainio ja ylitarkastaja Martti Ant-Wuorinen, sisäasiainministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Kari Peltonen, valtioneuvoston kanslia
- hallitusneuvos Kari Mäkinen ja johtaja Matti Pukkio, työ- ja elinkeinoministeriö
- lääkintäneuvos Jouko Söder, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvonantaja Timo Tuovinen, tasavallan presidentin kanslia
- asessori Hanna Nordström ja prikaatikenraali, valmiuspäällikkö Jarmo Lindberg, Pääesikunta
- esittelijäneuvos Raino Marttunen, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- valtioneuvoston oikeuskansleri Jaakko Jonkka, Oikeuskanslerinvirasto
- hallitusneuvos Matti Piispanen, turvallisuus- ja puolustusasiain komitea (TPAK)
- turvallisuuspäällikkö Veli-Matti Lumiala, Suomen Pankki
- läänin valmiusjohtaja Markku Haranne, Etelä-Suomen lääninhallitus
- lakiasiain johtaja Kari Prättälä, Suomen Kuntaliitto
- hallintojohtaja Asko Harjula, Huoltovarmuuskeskus
- valmiusryhmän puheenjohtaja Tapio Tossavainen, Uudenmaan työvoima- ja elinkeinokeskus

- asiantuntija Anna Lundén, Elinkeinoelämän keskusliitto
- lakimies Heikki Sipiläinen, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
- lakimies Tuula Sillanpää, Suomen Ammatti-
liittojen Keskusjärjestö SAK ry
- johtaja Markku Lemmetty, AKAVA ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi valmiuslaki, jolla kumottaisiin nykyinen samanniminen laki. Uudistuksen tavoitteena on valmiuslain saattaminen perustuslain vaatimukset täyttäväksi. Lisäksi tavoitteena on ajanmukaistaa viranomaisten toimivaltuussäännökset poikkeusoloissa.

Valmiuslain soveltamisalaa rajaavan poikkeusolomääritelmän ehdotetaan edelleenkin käsittelevän vain erityisen vakavat kriisit, jotka koskettavat koko kansakuntaa tai ainakin suurta osaa siitä ja vaikuttavat koko yhteiskunnan toimivuuteen.

Valmiuslain poikkeusolomääritelmää ehdotetaan muutettavan osittain. Uuden valmiuslain mukaan poikkeusoloja olisivat ensinnäkin Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila, toiseksi Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöönottamista, kolmanneksi väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat, sekä neljänneksi erityi-

sen vakava suuronnettomuus, tällaisen suuronnettomuuden välitön jälkitila ja vaikutuksiltaan erittäin vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

Valmiuslain soveltamisen aloittamista koskevaa päätöksentekomenettelyä ehdotetaan muutettavaksi niin, että valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien käyttöönotosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella tasavallan presidentin asetuksen sijasta. Ennen tämän käyttöönottoasetuksen antamista on valtioneuvoston, yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa, todettava maassa vallitsevan poikkeusolot. Eduskunta päättäisi viime kädessä käyttöönottoasetuksen voimassaolosta ja voimassaoloajasta. Valmiuslain toimivaltuussäännösten soveltamista täydentävien valtioneuvoston asetusten jälkitarkastuksesta eduskunnassa ehdotetaan luovuttavan.

Säännösten kirjoitustapaa on täsmennetty. Ehdotetun sääntelyn asiallinen sisältö vastaisi paljolti voimassa olevan valmiuslain nojalla poikkeusoloissa annettavaksi suunniteltuja valtioneuvoston asetuksia. Sääntelyä siis nostettaisiin asetuksista lain tasolle.

Esitykseen sisältyy lisäksi ehdotus laiksi poikkeusolojen sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnasta sekä ehdotukset kahdeksan lain muuttamisesta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen

hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valmiuslakiehdotuksen tausta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi valmiuslaki, jolla kumottaisiin nykyinen

valmiuslaki (1080/1991). Voimassa oleva valmiuslaki valmisteltiin siis ennen Suomen EU-jäsenyyden toteutumista sekä perusoikeus- ja perustuslakiuudistuksia. Samanaikaisesti valmiuslain kanssa tuli voimaan puolustustilalaki (1083/1991). Sekä valmius- että puolustustilalaki voivat tulla sovellettaviksi sodan aikana. Riskitilanteissa puolustustilalain säännöksillä on kuitenkin etusija. Puolustustilalain soveltamisen yhtenä keskeisenä edellytyksenä on, etteivät valmiuslain toimivaltuudet ole riittäviä puolustustilalain tarkoituksen saavuttamiseksi.

Voimassa olevaa valmiuslakia on tarkistettu osittaisuudistuksin vuosina 2000 ja 2003. Myös uuden perustuslain vuoksi lakiin tehtiin tarkistuksia. Näitä tarkistuksia ei kuitenkaan ole pidetty riittävinä. Saadun selvityksen mukaan valmiuslain uudistamisen tavoitteena on ollut ennen kaikkea saattaa laki kaikilta osiltaan vuoden 2000 perustuslain vaatimukset täyttäväksi. Tämän vuoksi lain säännösten kirjoitustapaa on pyritty täsmentämään siten, että ne täyttäisivät erityisesti perusoikeusrajoitusten lailla säätämisen sekä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset samoin kuin perustuslain 80 §:stä johtuvat lainsäädäntövallan delegoinnin edellytykset. Toisena keskeisenä tavoitteena valmiuslain uudistamisessa on ollut ajanmukaistaa viranomaisten toimivaltuuksia, jotta kulloisessakin poikkeustilanteessa voidaan tehdä tilanteen hallitsemiseksi tarvittavat päätökset ja toteuttaa näiden päätösten edellyttämät toimenpiteet. Valmiuslakiehdotus on pyritty muotoilemaan siten, että se voitaisiin hyväksyä tavallisen lain säätämisympäristössä.

Valmiuslakia ei ole sen voimassaolon aikana sovellettu kertaakaan. Käytännön kokemuksia on siis vain valmiussuunnittelusta ja valmiusharjoituksista. Valmiuslain soveltamista on harjoitettu valtioneuvoston tasolla järjestetyissä valmiusharjoituksissa, joissa painopiste on ollut päätöksentekomenettelyssä ja ylimpien valtiotason välisissä suhteissa. Yksittäisten toimivaltuuksien perusteella tapahtuvia viranomaisten toimia on harjoitettu kunkin hallinnonalan omissa tai yhteisissä harjoituksissa. Lisäksi valtakunnallisilla ja alueellisilla maanpuolustus-

kurseilla sekä puolustustaloudellisen suunnittelukunnan järjestämässä harjoituksissa on saatu kokemuksia elinkeinoelämän ja kuntien toimenpiteistä ja valmiuslain soveltamismahdollisuuksista. Harjoituskokemusten perusteella valmiuslain on arvioitu vastaavan hyvin tarkoitustaan viranomaisten poikkeusolojen toimivaltanormistona.

Myös muissa Pohjoismaissa on valmiuslain säädäntöön kuuluvaa sääntelyä. Ruotsissa asiaa koskevaa sääntelyä on monissa eri säädöksissä. Norjassa keskeistä valmiuslainsäädäntöä on sisällytetty valmiuslakiin. Valmiuslain lisäksi Norjassa on myös muita poikkeuksellisten olojen toimivaltuuksia koskevia säännöksiä. Myös Tanskassa on valmiuslaki, mutta sen säännökset koskevat sisällöllisesti lähinnä vain pelastusvalmiutta koskevia asioita. Asiantuntijakuulemisissa kävi ilmi, että Pohjoismaiden samoin kuin EU-maiden valmiuslainsäädännössä korostuvat perinteisten sotilaallisten uhkien sijaan yhä enenevässä määrin epäsymmetriset uhat, kuten esimerkiksi terrorismi tai tietoverkkohyökkäykset.

Valmiuslain käyttöönoton edellytykset

Valmiuslain käyttöönotto edellyttää, että kyseessä on hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 3 §:ssä määritelty poikkeusolo eikä tilanne ole hallittavissa viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin. Poikkeusolomääritelmän ehdotetaan jatkossakin kattavan vain hyvin vakavat, koko kansakuntaa tai suurta osaa siitä koskevat poikkeusolot.

Valiokunta painottaa lakiehdotuksen 4 §:n välttämättömyys- ja suhteellisuusperiaatetta. Valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien käytön tulee aina perustua välttämättömään tarpeeseen ja toimivaltuuksien tulee olla oikeassa suhteessa lain tarkoitukseen nähden. Valiokunta korostaa näiden periaatteiden läpileikkaavaa luonnetta sekä niiden asettamia rajoituksia valmiuslain soveltamiselle.

Uuden valmiuslain 3 §:n mukaan poikkeusoloja olisivat ensinnäkin Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila, toiseksi Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai sii-

hen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, kolmanneksi väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka sekä neljänneksi erityisen vakava suuronnettomuus, tällaisen suuronnettomuuden välitön jälkitila sekä vaikutuksiltaan erittäin vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt tartuntatauti.

Valiokunta toteaa, että valmiuslain poikkeusolomääritelmää ehdotetaan muutettavan osittain nykyiseen lakiin verrattuna. Voimassa olevaan lakiin verrattuna kokonaan uudeksi poikkeusoloksi määritellään laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti lakiehdotuksen 3 §:n 4 kohdassa.

Lakiehdotuksen 3 §:n 1 ja 2 kohtien poikkeusolomääritelmässä ei enää käytettäisi sodan käsitettä, vaan kyseisissä kohdissa käytetty ilmaisu *aseellinen hyökkäys* sisältäisi myös sodan. Näin terminologia olisi yhdenmukainen perustuslain 23 §:ssä käytetyn ilmaisun kanssa. Voimassa olevaan lakiin verrattuna merkittävä muutos on myös se, että Suomeen kohdistuvan hyökkäyksen uhka voi olla muutakin kuin perinteinen aseellinen hyökkäys.

Lakiehdotuksen 3 §:n 1 kohdan perusteluissa esimerkkeinä tällaisista uusista, aseelliseen hyökkäykseen rinnastettavista uhkista tuodaan esiin tietojärjestelmiin kohdistuva isku tai biologisin keinoin toteutettu hyökkäys. Hyökkäys voisi lakiehdotuksen perustelujen mukaan tarkoittaa myös ei-valtiollisen toimijan hyökkäystä silloin, kun hyökkäys olisi niin järjestäytynyt ja laaja, että se olisi verrattavissa valtion toteuttamaan hyökkäykseen. Lakiehdotuksen 3 §:n 2 kohdan perusteluissa todetaan, että aseellisen hyökkäyksen uhkaa arvioitaessa tulisi ottaa huomioon kansainvälispoliittinen tilanne ja sen mahdollisesti sisältämät uhat kokonaisuudessaan.

Valmiuslakiehdotuksen 3 §:n 3 kohdan perusteluissa poikkeusoloksi määritellään sellainen väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat. Valiokunta huomauttaa,

että taloudellisen kriisin määritelmä poikkeaa voimassa olevan lain 2 §:n 4 kohdan määrittelystä. Nyt käytettävässä määritelmässä pyritään lakiehdotuksen perustelujen mukaan korostamaan, ettei väestön toimeentuloon tai maan talouselämään kohdistuva tapahtuma tai uhka välttämättä liity raaka-aineiden saatavuuteen. Kyse saattaa olla myös tilanteista, joissa esimerkiksi tietoteknisten tai logististen järjestelmien toimivuus horjuu vakavasti.

Puolustusvaliokunta pitää hyvänä ja tarpeellisenä asiana sitä, että tieto- ja verkkoturvallisuuden kohdistuvat uhat samoin kuin terrorismi vakavimmissa muodoissa on uhkakuvana sisällytetty poikkeusolomääritelmiin. Valiokunta huomauttaa kuitenkin, että tietojärjestelmiin kohdistuvan uhkakuvan sisällyttäminen sekä poikkeusolomääritelmän 3 §:n 1 että 3 kohtiin ei kaikin osin ole ongelmatonta ja rajanveto alakohtien välillä saattaa olla vaikeaa. Toisaalta valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien käyttööntoimimisessa on aina viime kädessä kyse poliittisesta harkinnasta ja vakavasta yhteiskunnallisesta kriisistä. Viime kädessä jää valtioneuvoston ja tasavallan presidentin arvioitavaksi, milloin valmiuslain käyttööntoimimisen kynnys ylittyy.

Valiokunnan mielestä ei ole mahdollista laatia tyhjentävää esimerkkiluetteloa poikkeusoloista. Puolustusvaliokunta kuitenkin yhtyy perustuslakivaliokunnan lausunnossa esille nostettuun näkemykseen siitä, että lakiehdotuksen 3 §:n 3 kohdassa käytetty määritelmä on laaja ja jossain määrin epämääräinen. Perustuslakivaliokunta näkee välttämättömäksi tulkita 3 kohtaa supistavasti. Puolustusvaliokunta pitää tärkeänä perustuslakivaliokunnan huomiota siitä, ettei tavanomainen vakavakaan taloudellinen laskukausi tai laaja työtaistelutoimenpide voi olla perusteena valmiuslain toimivaltuuksien käyttööntoimille.

Lakiehdotuksen 3 §:n 4 kohdan osalta perustuslakivaliokunta toteaa, että puolustusvaliokunnan on vielä syytä erikseen arvioida, miten laajasti lakiehdotuksen toimivaltasäännösten on tarpeen olla sovellettavissa pandemiatilanteessa ottaen huomioon tartuntatautilain ja terveydensuojelulain jo nyt voimassa olevat toimivaltuu-

det. Samassa yhteydessä perustuslakivaliokunta kehottaa puolustusvaliokuntaa arvioimaan, ovatko kaikki lakiehdotuksessa mainitut 3 §:n 4 kohdassa sovellettavaksi tulevat toimivaltuudet näissä kriisitilanteissa välttämättömiä.

Puolustusvaliokunnan saaman selvityksen mukaan laajalle levinnyt tartuntatauti saattaa olennaisesti vaarantaa koko yhteiskunnan toimivuutta. Asiantuntijakuulemisissa kävi ilmi, että tartuntatautilain mukaiset toimivaltuudet ovat pääasiassa riittävät. Kuitenkin tilanteessa, jossa hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti on levinnyt tai uhkaa levitä Suomeen, saatettaisiin tarvita sairaanhoito- ja eristystiloja, joita ei tartuntatautilain nojalla ole mahdollista saada.

Myös pelastuslain mukaisten toimivaltuuksien arvioidaan riittävän lähes kaikissa tilanteissa niin, ettei poikkeusvaltuuksia yleensä tarvita. Suuronnettomuustilanteiden äkillisyyden vuoksi on perusteltua, että tarvittavat toimivaltuudet ovat normaaliolojen lainsäädännössä ja siten välittömästi käytettävissä. Saadun selvityksen mukaan pelastuslain mukaiset toimivaltuudet voivat kuitenkin osoittautua riittämättömiksi joissakin erityisen vakavissa suuronnettomuuksissa. Tällöin kriisin pitkittyessä saatettaisiin tarvita esimerkiksi oleskelu- ja liikkumisrajoituksia terveydelle vaarallisella alueella. Lisäksi laajamittaisessa suuronnettomuudessa terveydenhuollon ja esimerkiksi evakuoitukuljetusten järjestämiseen voitaisiin tarvita erityisiä toimivaltuuksia.

Edellä todettuun viitaten puolustusvaliokunta pitää kaikkia valmiuslakiehdotuksen 3 §:n poikkeusolomääritelmiä tarpeellisina ja näkee tärkeäksi sisällyttää hallituksen esityksen mukaisesti poikkeusolomääritelmiin myös erityisen vakavan suuronnettomuuden tai laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin. Puolustusvaliokunta pitää kuitenkin tarpeellisena rajoittaa 3 §:n 4 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa mahdollisesti sovellettavaksi tulevia toimivaltuussäännöksiä. Valiokunta näkee, että toimivaltuussäännösten soveltamisalan supistaminen on teknisesti helpoiten tehtävissä siten, että 3 §:n 4 kohta jaetaan kahteen osaan.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan valmiuslain toimivaltuuksien soveltamisella voisi olla huomattavia vaikutuksia esimerkiksi Euroopan unionin sisämarkkinoiden toimintaan. Koska valmiuslain poikkeusoloja koskevia toimivaltuuksia ei ole koskaan sovellettu, ei toimivaltuuksien suhdetta EU-oikeuteen ole käytännössä arvioitu. Valiokunta toteaa, että valmiuslainsäädännön ja EU-oikeuden monien yhtymäkohtien vuoksi valmiuslain mukaisten toimenpiteiden oikeutusta kulloisissakin poikkeusoloissa tulee harkita myös EU-oikeuden kannalta.

Valtakunnalla on Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 34 kohdan mukaan lainsäädäntövalta muun muassa asioissa, jotka koskevat valmiutta poikkeusoloissa. Valmiuslaki tulee siten sovellettavaksi myös Ahvenanmaalla. Poikkeusoloihin varautumista koskevien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa on säädetty itsehallintolain 32 §:n mukaisella sopimusasetuksella.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut Ahvenanmaan asemaa suhteessa valmiuslakiin puolustusvaliokunnalle antamassaan lausunnossa. Puolustusvaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemykseen siitä, että valmiuslakia sovellettaessa tulee asianmukaisesti kunnioittaa Ahvenanmaan demilitarisoitua ja neutralisoitua erityisasemaa. Puolustusvaliokunta pitää perustuslakivaliokunnan lailla tärkeänä sitä, että poikkeusoloihin varautumisen lisäksi myös kysymys valmiuslain soveltamisesta johtuvien hallinto- ja hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa ratkaistaan sopimusasetuksella.

Esityksen mukaan ehdotetussa valmiuslaissa tarkoitettua valtioneuvoston, ministeriön ja Suomen Pankin päätöksestä saisi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen ja muusta päätöksestä hallinto-oikeuteen. Muutoksenhakuun sovellettaisiin muutoin, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Esitys lähtee näin siitä, että muutoksenhakuoikeus olisi laaja ja muutoksenhakumenettelyyn sovellettaisiin normaaleja hallintolainkäytön säännöksiä myös poikkeusoloissa. Puolustusvaliokunta pitää laajaa muutoksenhakuoikeutta kansalaisten oikeusturvan kannalta perusteltuna.

Valmiuslain käyttöönottoasetus

Nyt käsillä olevassa hallituksen esityksessä valmiuslain soveltamisen aloittamista koskevaa päätöksentekomenettelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että valmiuslain toimivaltuudet otettaisiin käyttöön valtioneuvoston asetuksella (6 §). Ennen tämän niin sanotun käyttöönottoasetuksen antamista olisi valtioneuvoston yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa todettava, että maassa vallitsevat poikkeusolot.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että syy valmiuslain toimivaltuuksien käyttöönottoon valtioneuvoston asetuksella on se, että valmiuslain toimivaltuudet kuuluvat asialliselta sisällöltään paljolti valtioneuvoston toimivaltaan. Muutoksen taustalla on myös perustuslakiuudistuksessa muuttunut tasavallan presidentin asema. Pääsääntöisesti asetuksen antaja on uuden perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto. Tasavallan presidentti on asetuksen antaja sellaisissa tapauksissa, jotka ovat yhteydessä presidentin erityisiin toimivaltuuksiin tai hänen asemaansa valtionpäämiehenä.

Asiantuntijakuulemisissa tuotiin esiin, ettei käyttöönottopäätöksentekoa ole tarkoituksenmukaista jakaa erilaisten kriisien mukaisesti tasavallan presidentin ja valtioneuvoston välillä, koska se vähentäisi päätöksentekojärjestelmän selkeyttä ja saattaisi johtaa oikeudellisiin tulkintaongelmiin. Lisäksi kriisitilanteissa saattaisi olla kyse samanaikaisesti useammasta poikkeusolosta. Kriisitilanteissa päätöksenteon nopeuden merkitys myös korostuu, joten säännösten tulee olla selkeitä ja yksiselitteisiä. Sen vuoksi esityksessä on päädytty siihen, että käyttöönottoasetuksen antaisi aina valtioneuvosto.

Valmiuslain käyttöönottoasetusta ovat tarkastelleet perustuslaki- ja ulkoasiainvaliokunta puolustusvaliokunnalle antamissaan lausunnoissa. Perustuslakivaliokunta totesi, ettei hallituksen esityksessä ehdotetulle käyttöönottomenetelylle ole valiokunnan mielestä valtiosääntöoikeudellisia esteitä. Perustuslakivaliokunta huomautti lisäksi, että asetuksen antamiseen perustuvaa menettelyä on pidetty valmiuslainsäädännössä omaksuttuna tapana saattaa lainsäädännön soveltamisedellytykset ja sovellettaviksi ai-

otut toimivaltuudet eduskunnan käsiteltäviksi. Tässä mielessä käyttöönottoasetuksen antaminen voidaan perustuslakivaliokunnan mielestä rinnastaa hallituksen esityksen antamiseen.

Perustuslakivaliokunta korosti kuitenkin, että varsinkin valmiuslakiehdotuksen 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuilla tilanteilla voi olla myös ulkopoliittisia ulottuvuuksia sekä merkitystä puolustusvoimien toiminnan kannalta. Tämän vuoksi on perusteltua, että valtioneuvosto toimii läheisessä yhteistyössä tasavallan presidentin kanssa, kun lain tarkoittamien poikkeusolojen olemassaoloa harkitaan.

Perustuslakivaliokunta tarkasteli lausunnoissaan myös eduskunnan asemaa valmiuslakiehdotuksen suhteen. Perustuslakivaliokunta totesi, että eduskunnan vaikutusmahdollisuudet tulevat valtiosääntöoikeudellisesti tarkasteltuina turvatuiksi siten, että eduskunta päättää ehdotuksen perusteella kaikissa tapauksissa viime kädessä käyttöönottoasetuksen voimaantulon edellytyksistä samoin kuin asetuksen sisällöstä ja voimassaoloajasta.

Hallituksen esityksessä esitetään eduskunnan jälkitarkastusoikeudesta luopumista. Perustuslakivaliokunta näkee asianmukaiseksi, että myös jatkossa voimassa olevan valmiuslain mukaisesti taataan eduskunnalle mahdollisuus tarkastaa yksittäisten valmiuslain nojalla annettujen asetusten asianmukaisuus, välttämättömyys ja oikeasuhteisuus välittömästi niiden antamisen jälkeen.

Myös ulkoasiainvaliokunnan lausunnossa tuodaan esiin tarve tiiviistä yhteistoiminnasta valtioneuvoston ja presidentin kesken valmiuslain toimivaltuuksien käyttöönotosta päätettäessä. Ulkoasiainvaliokunnan lausunnossa todetaan lisäksi, että yhteistoimintaa koskeva 6 § jättää tulkinnanvaraiseksi, onko valtioneuvoston ja tasavallan presidentin yhteisymmärrys poikkeusolojen toteamisen edellytys.

Edellä todettuun viitaten ja saamansa selvityksen perusteella puolustusvaliokunta pitää hallituksen esityksessä esitettyä valmiuslain käyttöönottomennettelyä tarkoituksenmukaisena. Valiokunta toteaa, että valmiuslakiehdotuksessa esitetyt toimivaltuudet ovat suurelta osin

säännöstely- ja muita vastaavia valtuuksia, jotka kohdistuvat maan sisäisesti yrityksiin ja yksityisiin henkilöihin. Näin ollen niiden käyttöönotosta päättäminen ei ensisijaisesti liity ulkopolitiikan johtamiseen tai puolustusvoimien ylipäällikön tehtäviin.

Puolustusvaliokunta pitää välttämättömänä valtioneuvoston ja tasavallan presidentin tiivistä yhteydenpitoa valmiuslain mukaisten poikkeusolojen toteamisessa. Kriisitilanteissa päätöksenteon nopeuden kannalta on tärkeää, että päätöksentekomenettelyt ovat selkeät ja yhtenäiset. Menettelyjen eriyttäminen esimerkiksi eri poikkeusolotyyppien mukaan ei valiokunnan mielestä ole siksi luontevaa.

Valtioneuvoston ja tasavallan presidentin kanssakäymisen muodot voivat valiokunnan näkemyksen mukaan vaihdella kulloisenkin tilanteen luonteen ja kiireellisyyden mukaan. Puolustusvaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitettyyn huomioon siitä, että erityisesti lakiehdotuksen 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa poikkeusolojen toteamista on syytä pyrkiä käsittelemään ulko- ja turvallisuuspoliittisessa valiokunnassa yhdessä presidentin ja keskeisten ministereiden kesken. Kiireellisissä tapauksissa, kuten esimerkiksi suuronnettomuustilanteissa, riittää puolustusvaliokunnan mielestä vapaamuotoisempikin yhteydenpito.

Valmiuslakiehdotuksen 6 §:n sanamuodon ja puolustusvaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan mahdollisessa ristiriitatilanteessa valtioneuvoston ja tasavallan presidentin kesken valmiuslain käyttöönoton suhteen valtioneuvoston kanta on lopulta ratkaiseva. Valiokunta pitää kuitenkin erittäin epätodennäköisenä, että vakavassa kriisitilanteessa — jota valmiuslain aktivointi aina edellyttää — valtioneuvoston ja tasavallan presidentin näkemykset valmiuslain mukaisten valtuuksien käyttöönoton tarpeellisuudesta eriaisivät.

Perustuslakivaliokunnan muita huomioita hallituksen esityksestä

Perustuslakivaliokunnan seikkaperäisessä lausunnossa tuodaan esiin lukuisia säännösmuutos-

tarpeita, jotka on yksilöity tämän mietinnön yksityiskohtaisissa perusteluissa. Lausunnossa tuodaan muun muassa esiin, että voimassa olevaan lakiin verrattuna uuden valmiuslakiehdotuksen säännökset ovat tarkempia, mutta eri kriisitilanteissa tarvittavien toimenpiteiden monimuotoisuudesta johtuu, että tarvittavia toimenpiteitä ennakoimaan pyrkivä lainsäädäntö muodostuu väistämättä yleispiirteiseksi ja joustavaksi. Siten valmiuslakiehdotus perustuu edelleen olennaisin osin lähinnä valtioneuvostolle kuuluville asetuksenantovaltuuksille, joista useat koskevat tai sivuavat perustuslaissa turvattuja perusoikeuksia.

Perustuslakivaliokunta toteaa, että siltä osin kuin kyse on toimivaltuuksien käyttämisestä valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa, arvioinnin perustana on perustuslain 23 §. Kyseisessä pykälässä säädetään, että perusoikeuksista voidaan säätää lailla sellaisia tilapäisiä poikkeuksia, jotka ovat välttämättömiä Suomeen kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen samoin kuin vakavuudeltaan aseelliseen hyökkäykseen lain mukaan rinnastettavien, kansakuntaa uhkaavien poikkeusolojen aikana ja jotka ovat Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden mukaisia. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan lisäksi, että sekä 3 §:n 1 että 2 kohdan määritelmät mahtuvat kansainvälisten ihmisoikeussopimusten perusteella Euroopan ihmisoikeussopimuksen 15 artiklan sekä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen sopimusvelvoitteista poikkeamisen oikeuttavan yleisen hätätilan käsitteen piiriin. Sen sijaan valmiuslakiehdotuksen 3 §:n 3 ja 4 kohdan mukaisissa poikkeusoloissa käytettäviksi tarkoitettuja asetuksenantovaltuuksia on perustuslakivaliokunnan mukaan tarkasteltava erityisesti perusoikeusrajoitusten lailla säätämisen sekä täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen kautta.

Lakiehdotuksen sisältämät valtuussäännökset eivät perustuslakivaliokunnan mukaan kaikin osin täytä perustuslain asettamia lailla säätämisen sekä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksia. Lisäksi valmiuslakiehdotus sisältää useita sellaisia asetuksenantovaltuuksia, jot-

ka ovat ristiriidassa perustuslaista johtuvan laila säätämisen vaatimuksen kanssa. Perustuslakivaliokunnan mukaan valmiuslakiehdotusta on syytä muuttaa siten, että siihen jää mahdollisimman vähän perustuslain kanssa ristiriidassa olevia säännöksiä.

Perustuslakivaliokunta ei lausunnossaan näe kuitenkaan tarpeelliseksi pyrkiä tyhjentävään arviointiin kaikkien asetuksenantovaltuuksien suhteesta perustuslaista johtuviin laila säätämisen vaatimuksiin. Tämä ei ole tarpeen senkään takia, että valmiuslakiehdotus on perustuslakivaliokunnan mielestä syytä käsitellä perustuslain säätämisyjärjestyksessä juuri lukuisien perustuslain kannalta väljien asetuksenantovaltuuksien takia. Perustuslakivaliokunnan arvon mukaan ei ole sellaisia erityisiä perusteita, jotka puoltaisivat lakiehdotuksen julistamista kiireelliseksi. Perustuslakivaliokunta esittää näin ollen 1. lakiehdotusta käsiteltäväksi perustuslain 73 §:n 1 momentin mukaisessa järjestyksessä.

Valmiuslakia koskevien säännösmuutosvaatimusten lisäksi perustuslakivaliokunta esittää eduskunnan työjärjestystä tarkistettavaksi. Poikkeusoloissa eduskunnalle annettua hallituksen esitystä lisätalousarvioksi sovelletaan valmiuslakiehdotuksen 88 §:n mukaan jo ennen kuin eduskunta on päättänyt lisätalousarviosta, jos eduskunta antaa tähän suostumuksensa. Perustuslakivaliokunta katsoo, että eduskunnan työjärjestykseen on säännöksen vuoksi tehtävä tarvittavat muutokset.

Erikoisvaliokuntien huomiot hallituksen esityksestä

Perustuslakivaliokunnan lisäksi hallituksen esityksestä antoivat lausuntonsa myös 10 muuta erikoisvaliokuntaa oman toimialansa osalta. Annetuissa lausunnoissa valmiuslain uudistamista ja viranomaisten toimivaltasäännösten ajanmukaistamista pidettiin kaikkien erikoisvaliokuntien toimialan osalta tarpeellisena. Valiokuntien lausunnoissa korostettiin suhteellisuus- ja välttämättömyysperiaatetta valmiuslain suhteen. Lakia tulee soveltaa vain, jos tilanne ei ole hallittavissa viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin. Lausunnoissa tuotiin myös esiin, että

meneillään olevissa paikallis- ja aluehallintoa koskevissa uudistuksissa on otettava huomioon hallinnon eri tasojen vastuiden selkeä määrittely myös poikkeusolojen osalta. Puolustusvaliokunta pitää tätä näkökantaa tärkeänä.

Hallintovaliokunnan lausunnossa pidetään valmiuslain uudistamista kokonaisuudessaan erittäin tarpeellisena. Puutteena esityksessä on se, ettei siihen sisälly voimassa olevaan valmiuslakiin verrattuna säännöksiä kunnanhallintoa koskevista erityisistä toimivaltuuksista, joiden perusteella on mahdollista poiketa poikkeusoloissa kuntalain päätöksentekomenettelyä koskevista säännöksistä. Myös puolustusvaliokunnan kuulemat asiantuntijat kiinnittivät samaan asiaan huomiota. Puolustusvaliokunta näkee tarpeelliseksi lisätä valmiuslakiin säännökset kunnallishallinnon järjestämisestä poikkeusoloissa.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta keskittyy lausunnossaan esityksen sosiaaliturvaa käsittelevään osuuteen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon turvaamista sääntelevään osioon. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta pitää tartuntatautien lisäämistä poikkeusolomäärittelyä tarpeellisena niiden tilanteiden varalta, joissa erityislainsäädännössä säädetyt viranomaisvaltuudet eivät riitä turvaamaan väestön terveyttä ja hyvinvointia. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta katsoo kuitenkin, että valmiuslain soveltamisala on asianmukaista pitää rajattuna ja arvioida jatkossa tavallisen lainsäädännön riittävyttä tartuntatautien leviämisen estämisessä.

Liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnossa korostetaan, että valmiuslakiesityksen käsitelyssä on nähtävä tieto- ja viestintäjärjestelmien perustavaa laatua oleva merkitys koko suomalaisen yhteiskunnan jokapäiväiselle toiminnalle. Tieto- ja viestintäjärjestelmiin kohdistuva hyökkäys tai sen vakava uhka, laite- tai ohjelmointivirhe, tietojärjestelmän ylläpidon täydellinen lopettaminen tai jopa puhdas onnettomuus voivat pahimmillaan aiheuttaa poikkeusolojen syntymisen. Puolustusvaliokunta yhtyy tähän arviointiin.

Liikenne- ja viestintävaliokunta toteaa edelleen, että lähes kaikki yhteiskunnan elintärkeät

toiminnot ovat nykyään sidoksissa tieto- ja viestintäinfrastruktuurin häiriöttömään toimintaan. Erityisesti tilanteissa, joissa ongelmat kohdistuivat nimenomaan viesti- ja tietojärjestelmien toimintaan, valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien käyttöönotto saattaa kestää ajallisesti liian pitkään. Varautumisen vakavia häiriötiloja varten tulee tapahtua etukäteen jo normaalioloissa ja sen perustua normaaliolojen lainsäädäntöön. Puolustusvaliokunta pitää tärkeänä, että liikenne- ja viestintäministeriön toimialalla normaaliajan lainsäädäntöä viesti- ja tietojärjestelmien toimivuuden varmistamiseksi kehitetään edelleen.

Talousvaliokunnan lausunnossa tarkastellaan muun muassa rahoitusmarkkinoiden toimivuutta poikkeusoloissa hyödyketuotannon, logistiikan ja energihuollon turvaamisen kannalta. Talousvaliokunta painottaa, että huoltovarmuuden kannalta on lähtökohtaisesti häiriötilan lähdettä tai syytä tärkeämpää arvioida häiriön seurausvaikutuksia. Puolustusvaliokunta yhtyy tähän arvioon. Euroopan keskuspankin osalta talousvaliokunta toteaa, että sen asema on hallituksen esityksessä otettu riittävällä tavalla huomioon.

Maa- ja metsätalousvaliokunta tuo lausunsaan esiin, että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla eläinten tai kasvien terveyteen tai elintarvikehygieniaan liittyviä poikkeuksellisia tilanteita säännellään eläintautilaissa, helposti leviävien eläintautien vastustamisesta annetussa laissa ja kasvinterveyden suojelemisesta annetussa laissa. Näiltä osin lainsäädäntö on varsin kattavaa, eikä poikkeuksellisia tilanteita koskevien säännösten sisällyttäminen valmiuslakiin ole perusteltua.

Sivistysvaliokunnan lausunnossa käsitellään opetuksen ja tutkimustoiminnan turvaamista poikkeusoloissa, henkistä kriisikestävyyttä ja kulttuuriomaisuuden suojelua. Sivistysvaliokunta pitää lausunnossaan välttämättömänä, että opetuksenjärjestäjän taloudelliset edellytykset opetuksen järjestämiseen turvataan tilanteessa, jossa toiselta paikkakunnalta siirretään oppilaita tai opiskelijoita merkittäviä määriä. Sivistysvaliokunta tuo lausunnossaan myös esiin, että lainsäädännön tulee turvata henkisen kriisikestävyy-

den ylläpitämistä ja korostaa siihen liittyvää riittävää ja luotettavaa tiedottamista. Puolustusvaliokunta pitää sivistysvaliokunnan lausunnossa esille nostettuja näkökulmia tärkeinä.

Lakivaliokunta keskittyy lausunnossaan hallituksen esityksen oikeusturvaa ja muutoksenhakua koskeviin ehdotuksiin. Lakivaliokunta on huolissaan erityisesti hallinto-oikeuksien toimintaedellytyksistä poikkeusoloissa. Puolustusvaliokunta pitää tätä huolta perusteltuna. Ympäristövaliokunta pitää lausunnossaan valmiuslain uudistamista oman toimialansa osalta nykyistä sääntelyä vastaavana, mutta kuitenkin tarpeellisena katsoen lakiehdotuksen antavan edellytykset välttämättömän rakentamisen turvaamiseen ja väestön majoittamiseen poikkeustilanteessa. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnittää lausunnossaan erityistä huomiota työoikeudellisiin säännöksiin. Puolustusvaliokunta on ottanut näitä näkemyksiä huomioon mietinnön yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Valmiuslaki

3 §. Poikkeusolojen määritelmä. Puolustusvaliokunta esittää 3 §:n 4 kohdan jakamista kahtia, jolloin toimivaltuussäännösten soveltamisalan supistaminen helpottuisi teknisesti. Pykälän 4 kohdassa käsitellään erityisen vakavaa suuronnettomuutta ja sen jälkitilaa. Uudessa 5 kohdassa on poikkeusolojen määritelmänä puolestaan vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt tartuntatauti.

4 §. Toimivaltuuksien käyttöperiaatteet. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa tuodaan esiin tarve lisätä 4 §:n 1 momenttiin maininta toimivaltuuksien käyttämisen välttämättömyydestä. Puolustusvaliokunta esittää tällaisen lisäyksen tekemistä pykälän 1 momenttiin.

5 §. Suhde kansainvälisiin velvoitteisiin. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan valmiuslakiehdotuksen 5 §:ään tulisi lisätä puolustus-

tilalain 2 §:n 2 momentin kaltainen säännös poikkeusoloista ilmoittamisesta. Säännös koski valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja poikkeusoloja, joissa ihmisoikeussopimuksissa turvatuista oikeuksista poikkeaminen on mahdollista. Puolustusvaliokunta esittää tällaisen säännöksen lisäämistä 5 §:ään uutena 2 momentina.

10 §. Jälkitarkastus (uusi). Valmiuslakiehdotukseen ei sisälly eduskunnan jälkitarkastusoikeutta eli valmiuslain toimivaltuuksien käyttämisestä koskevia asetuksia ei enää saatettaisi eduskunnan käsiteltäväksi. Perustuslakivaliokunta pitää asianmukaisena, että lakiin lisätään voimassa olevan valmiuslain 6 §:n kaltainen säännös eduskunnan jälkitarkastusoikeudesta. Puolustusvaliokunta ehdottaa, että käyttöönottonettelyä koskevaan 2 lukuun lisättäisiin uusi 10 §, jossa säädettäisiin eduskunnan jälkitarkastusoikeudesta.

15 (14) §. Rahoitus- ja maksuvälineitä koskevat toimet. Perustuslakivaliokunta huomauttaa lausunnossaan, että pykälän 4 momentissa viitataan saman pykälän 1 momentin nojalla annettuihin asetuksiin. Kyseinen momentti ei kuitenkaan sisällä asetuksenantovaltuutta. Puolustusvaliokunta esittää 4 momentin poistamista.

16 (15) §. Poikkeukset maastavientikiellosta, kotiuttamisvelvollisuudesta ja ulkomailla asuvan kanssa suoritettavien valuuttatoimien kiellosta. Säännösnumeroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää pykäläviittauksia tarkistettaviksi.

17 (16) §. Varojen vastaanoton, luotonannon ja sijoitustoiminnan rajoittaminen. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta puolustusvaliokunta esittää 17 §:n 1 momenttiin rajausta, jolla säännöksen mukaisia toimia voidaan soveltaa vain valmiuslakiehdotuksen 3 §:n 1—3 kohdassa. Ulos rajattaisiin näin ollen pandemia- ja suuronnettomuustilanteet.

Valiokunta esittää 17 §:n 3 momenttia tarkistettavaksi siten, että uuden organisaationimikkeen mukaisesti säännöksessä käytetään Rahoit-

tustarkastuksen ja Vakuutusvalvontaviraston sijasta nimeä Finanssivalvonta.

19 (18) §. Arvopaperitoiminnan rajoittaminen. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta puolustusvaliokunta esittää pykälän 1 momenttiin rajausta siitä, että säännös kattaa valmiuslakiehdotuksen 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettut poikkeusolot. Valiokunta esittää pykälän 2 momentissa käytettäväksi nimikettä Finanssivalvonta.

20 (19) §. Maksuliikenteen rajoittaminen. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten puolustusvaliokunta esittää vastaavan rajauksen tekemistä — kuin on tehty 17 ja 19 §:ssä — myös 20 §:ään. Valiokunta esittää 20 §:n 1 momenttiin rajausta siitä, että säännös koskee 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettuja poikkeusoloja. Pykälän 3 momentin osalta valiokunta esittää käytettäväksi organisaationimeä Finanssivalvonta.

21 (20) §. Poikkeukset vakavaraisuusvaatimuksista. Valiokunta esittää käytettäväksi organisaationimeä Finanssivalvonta pykälän 2 momentissa.

22 (21) §. Poikkeukset korvausrahastoille asetetuista vaatimuksista. Valiokunta esittää käytettäväksi organisaationimeä Finanssivalvonta pykälän 2 momentissa.

23 (22) §. Konkurssia, selvitystilaa, kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevat poikkeukset. Valiokunta esittää käytettäväksi organisaationimeä Finanssivalvonta pykälän 4 momentissa.

24 (23) §. Poikkeukset eläkevastuuta ja vastuvelkaa sekä niiden kattamista koskevista vaatimuksista. Valiokunta esittää käytettäväksi organisaationimeä Finanssivalvonta pykälän 2 momentissa.

25 (24) §. Poikkeukset henki- ja vahinkovakuutus sopimusten ehdoista. Valiokunta esittää käytettäväksi organisaationimeä Finanssivalvonta pykälän 1 momentin 5 kohdassa.

26 (25) §. *Toiminnan järjestelyn ja kotipaikan siirron kieltö.* Valiokunta esittää käytettäväksi organisaationimeä Finanssivalvonta.

27 (26) §. *Euroopan keskuspankin lausunto.* Säännösviittauseroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää pykäläviittausten tarkistamista.

28 (27) §. *Hyödyketuotantoa ja -jakelua koskevat määritelmät.* Hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 27 §:n 1 kohdassa viitataan maaseutuelinkeinojen rahoituslakiin (329/1999), joka on osittain kumottu. Puolustusvaliokunta ehdottaa, että viittaus maaseutuelinkeinojen rahoituslakiin korvataan viittauksella maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annettuun lakiin (612/2006). Jotta säännös vastaisi asiasisällöltään hallituksen esitykseen sisällyntä ehdotusta, tulisi säännöksessä mainita erikseen myös metsätalous.

29 (28) §. *Valvonta- ja ilmoitusvelvollisuus.* Puolustusvaliokunta ehdottaa, että 29 §:n soveltamisalaa supistettaisiin perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta jättämällä suuronnettomuus- ja pandemiatilanteet säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisäksi tehtäväksi teknisiä muutoksia muun lainsäädännön muuttumisen vuoksi. Laki kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa (72/1992) on kumottu kuluttajaneuvonnasta annetulla lailla (800/2008). Sen mukaan kuluttajaneuvonnan yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat Kuluttajavirastolle. Kuluttajaneuvonta on muutoin säädetty maistraatin tehtäväksi siten, että valtiovarainministeriön asetuksella voidaan määrätä kuluttajaneuvonta tiettyjen maistraattien tehtäväksi Ahvenmaan maakuntaa lukuun ottamatta. Lääninhallitukselle 29 §:n mukaan kuuluva tehtävä siirtyi 1.1.2010 alkaen aluehallintoviraston tehtäväksi (laki aluehallintovirastoista 896/2009).

31 (30 §) *Maatilatalouden alkutuotannon ohjaaminen ja säännöstely.* Valiokunta esittää pykälään teknistä muutosta, jolla määritelmä "maatilatalouden harjoittaja" korvataan käsitteellä "maatilatalouden alkutuotannon harjoittaja" pykälän 1—3 momentissa.

32 (31) §. *Vähittäiskaupan sääntely.* Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta puolustusvaliokunta esittää pykälän 1 momenttiin rajausta, jolla säännös rajataan koskemaan 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettuja poikkeusoloja. Lisäksi valiokunta esittää pykälän 2 momenttiin teknistä muutosta 1.1.2010 voimaantulleiden lakien johdosta (laki aluehallintovirastoista ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista 897/2009).

33 (32) §. *Muun kaupan sääntely.* Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta puolustusvaliokunta esittää pykälän 1 momenttiin rajausta, jolla säännös rajataan koskemaan 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettuja poikkeusoloja. Valiokunta esittää lisäksi pykälän 2 momentissa käytettäväksi nimikettä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

34 (33) §. *Teollisuustuotannon sääntely.* Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta puolustusvaliokunta esittää pykälän 1 momenttiin rajausta, jolla säännös rajataan koskemaan 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettuja poikkeusoloja. Valiokunta esittää lisäksi pykälän 2 momentissa käytettäväksi nimikettä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

36 (35) §. *Sähkön käytön rajoittaminen.* Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta puolustusvaliokunta esittää pykälän 1 momenttiin rajausta, jolla säännös rajataan koskemaan 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettuja poikkeusoloja.

37 (36) §. *Sähkön kulutskiintiö.* Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta puolustusvaliokunta esittää pykälän 1 momenttiin rajausta, jolla säännös rajataan koskemaan 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettuja poikkeusoloja.

38 (37) §. *Sähkön käytöstä perittävä ylitysmaksu.* Valiokunta esittää pykälän 2 ja 3 momentissa käytettäväksi nimikettä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

39 (38) §. *Sähkötoimituksen keskeyttäminen.* Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta puolustusvaliokunta esittää pykälän 1 momenttiin rajausta, jolla säännös rajataan koskemaan 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettuja poikkeusoloja.

41 (40) §. *Lämmityspolttoöljyn säännöstely.* Perustuslakivaliokunta toteaa, että 40 §:n 2 momentti ei sisällä mitään asetuksenantajaa ohjaavia kriteerejä. Avoin ministeriölle osoitettu valtuus ei täytä perustuslain 80 §:n 1 momentista johtuvia vaatimuksia. Ehdotusta tuleekin perustuslakivaliokunnan mukaan täsmentää. Puolustusvaliokunta esittää säännöksen 2 momentin muotoilemista uudestaan siten, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi hakemuksesta myöntää luvan ylittää lämmityspolttoöljyn kuluksiintiö, jos se on välttämätöntä väestön terveyden tai turvallisuuden takaamiseksi. Puolustusvaliokunta esittää lisäksi pykälän 4 momentissa käytettäväksi nimikettä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

42 (41) §. *Maakaasun käytön rajoittaminen.* Valiokunta esittää pykälän 2 ja 3 momentissa käytettäväksi nimikettä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

43 (42) §. *Hintasäännöstely.* Säännösnumeroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää pykäläviittausten tarkistamista.

45 (44) §. *Puun ja turpeen saannin turvaaminen.* Valiokunta esittää pykälän 1 ja 2 momentissa käytettäväksi nimikettä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

47 (46) §. *Rakentamisen aloitus- ja jatkamislupa.* Säännösnumeroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää pykäläviittausten tarkistamista.

49 (48) §. *Aloitus- ja jatkamisluvan sekä ostoluvan myöntäminen.* Valiokunta esittää pykälän 1 momentissa käytettäväksi organisaationimeä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

51 (50) §. *Asuntokannan säännöstelyviranomaisen.* Säännösnumeroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää pykäläviittausten tarkistamista.

54 (53) §. *Menettely asuntoa vuokrattaessa ja asumaan sijoitettaessa.* Säännösnumeroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää pykäläviittausten tarkistamista.

56 (55) §. *Lakisäätöisen vakuutuksen ja etuuksien muutokset.* Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että 8 luvun säännöksistä on väliinpuotoajaryhmien välttämiseksi käytävä yksiselitteisesti ilmi, että kaikille etuuksien saajille turvataan oikeus välttämättömään toimeentuloon — käytännössä vähintään valmiuslakiehdotuksen 56 §:n 3 momentissa mainittu viimesijainen tuki — myös siltä ajalta, jolloin muiden etuuksien maksaminen on keskeytetty tai maksamista on lykätty. Sääntelyä tulee tarkistaa tällä tavoin, vaikka lakiehdotus muista syistä käsiteltäisiin perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Puolustusvaliokunta esittää tämän vaatimuksen huomioimista 58 §:ssä.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan lisäksi, ettei lakiehdotuksen 3 §:n 4 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ole perusteita turvautua ehdotetun kaltaisiin sosiaaliturvan heikennyksiin. Tämän vuoksi perustuslakivaliokunta on pitänyt tarpeellisena ehdotuksen muuttamista niin, että 8 luvun sisältämät valtuudet koskevat vain lakiehdotuksen 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettuja poikkeusoloja. Puolustusvaliokunta esittää tällaisen rajauksen tekemistä 56 §:ään.

57 (56) §. *Sosiaaliavustusten muutokset.* Puolustusvaliokunta esittää pykälän 1 momenttiin rajausta, jolla säännös rajataan koskemaan 3 §:n 1—3 kohdissa tarkoitettuja poikkeusoloja. Valiokunta esittää lisäksi pykälän 3 momentin poistamista ja säännöksen tekstin siirtämistä 58 §:n 1 momenttiin.

58 (57) §. *Etuuksien maksatus.* Puolustusvaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta 58 §:n 1 momenttiin lisäystä, jonka mukaan 56 ja 57 §:ssä tarkoitettujen etuuksien saajille maksetaan etuuden alentamisen tai etuuden maksamisen keskeytyksen tai lykkäämisen aikana toimeentulotukea siten, että henkilölle tai perheelle muiden tulojen kanssa yhteenlaskettuna tulee käyttöön vähintään toimeentulotuen perusosaa vastaava määrä sekä välttämättömät asuin- ja terveydenhuoltomenot kattava määrä.

59 (58) §. *Maksun viivästymisen seuraamuksista vapautuminen.* Säännösnäytöksen muutosten vuoksi valiokunta esittää säännösviittausten tarkistamista.

60 (59) §. *Viestintäverkkoihin ja viestintäpalveluihin kohdistuvat toimenpiteet.* Perustuslakivaliokunta pitää pykälän osalta välttämättömänä toimivaltuuksien olennaista täsmentämistä. Perustuslakivaliokunta toteaa lisäksi, että 9 luvun säännösten soveltamisalan osalta on syytä poistaa 3 §:n 4 kohdan poikkeustilanteet. Puolustusvaliokunta esittää pykälän 1 momenttiin rajausta, jolla säännös rajattaisiin koskemaan 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettuja poikkeusoloja. Valiokunta ehdottaa lisäksi, että "yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen" korvattaisiin täsmällisemmällä ilmaisulla "sähköisiin tieto- ja viestintäjärjestelmiin kohdistuvien tietoturvaohjeiden torjuminen".

61 (60) §. *Radiotaajuuksiin kohdistuvat toimenpiteet.* Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnoissaan, että pykälässä käytetään liian väljää ilmaisua "sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien toimivuuden ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisesta". Esitystä on perustuslakivaliokunnan mukaan tarkistettava esimerkiksi esityksen perustelujen vastaavilla maininnoilla, jotta lakiehdotus voidaan tältä osin käsitellä tavallisen lain säätämisyhteisyydessä. Perustuslakivaliokunta näkee välttämättömäksi myös täsmentää lakiehdotuksen 61 §:n tarkoituksellista

radioluvan peruuttamisen mahdollistavan säännöksen vuoksi.

Puolustusvaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta, että "yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen" korvattaisiin 61 §:ssä ilmaisulla "Suomen sotilaallisen puolustamisen ja alueellisen koskemattomuuden turvaamisen samoin kuin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen kannalta välttämättömän viestinnän häiriöttömyyden varmistaminen". Säännöksen tarkoituksena on varmistaa sähköisen viestinnän tekninen häiriöttömyys ja huolehtia puolustusvoimien ja muiden turvallisuusviranomaisten mahdollisesti tarvitsemista lisätaajuuksista. Puolustusvaliokunta esittää lisäksi pykälään rajausta, jolla säännös rajattaisiin koskemaan 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettuja poikkeusoloja.

62 (61) §. *Tietoturvaan liittyvät toimenpiteet.* Puolustusvaliokunta ehdottaa pykälässä käytettäväksi samaa ilmaisua kuin 60 §:ssä eli viittausta "sähköisiin tieto- ja viestintäjärjestelmiin kohdistuvien tietoturvaohjeiden torjumisesta". Puolustusvaliokunta esittää lisäksi pykälään rajausta, jolla säännös rajattaisiin koskemaan 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettuja poikkeusoloja.

63 (62) §. *Tietojärjestelmän käyttöoikeuden yleinen luovutusvelvollisuus.* Puolustusvaliokunta esittää pykälään rajausta, jolla säännös rajattaisiin koskemaan 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettuja poikkeusoloja. Perustuslakivaliokunta näkee välttämättömäksi täsmentää säännöstä lisäksi siten, että se koskee vain ohjelmiston tai laitteen käyttöoikeuden luovuttamista, jotta lakiehdotus voidaan näiltä osin käsitellä tavallisen lain säätämisyhteisyydessä. Puolustusvaliokunta esittää tällaisen täsmennyksen tekemistä pykälään.

64 (63) §. *Postitoimintaan kohdistuvat toimenpiteet.* Puolustusvaliokunta esittää pykälän 1 momenttiin rajausta, jolla säännös rajattaisiin koskemaan 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettuja poikkeusoloja.

65 (64) §. *Sähköistä viestintää ja postitoimintaa koskevat tekniset määräykset.* Säännösnumeroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää pykäläviittausten tarkistamista.

66 (65) §. *Tietojärjestelmän valmiusyksikkö ja sen tehtävät.* Puolustusvaliokunta esittää pykälän 1 momenttiin rajausta, jolla säännös rajattaisiin koskemaan 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettuja poikkeusoloja. Lisäksi valiokunta ehdottaa 66 §:ään teknisiä muutoksia elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain voimaantulon vuoksi.

67 (66) §. *Polttonesteen säännöstely liikenteessä.* Säännösnumeroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää pykäläviittausten tarkistamista.

69 (68) §. *Tieliikenteen polttonesteen säännöstelyviranomaiset.* Valiokunta esittää pykälään teknisiä muutoksia 1.1.2010 voimaantulleeseen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain ja poliisin hallinnosta annetun lain muutosten vuoksi. Pykälän 2 momentin asetuksenantovaltuutta ehdotetaan täydennettäväksi valtuudella säätää yksikköjen perustamisesta, työnjaosta ja tehtävistä. Tällainen lisäys on tarpeellinen muun lainsäädännön muutosten vuoksi.

70 (69) §. *Polttonesteen käyttöluva.* Pykälään ehdotetaan teknisiä muutoksia 1.1.2010 voimaantulleeseen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain vuoksi.

71 (70) §. *Polttonesteen ostolupa.* Valiokunta esittää pykälään teknisiä muutoksia poliisin hallinnosta annetun lain muutosten vuoksi sekä pykäläviittausten tarkistamista 1 momentissa.

72 (71) §. *Polttonesteen myyntipisteiden toiminnan rajoittaminen.* Säännösnumeroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää pykäläviittausten tarkistamista.

73 (72) §. *Tieliikenteen polttonesteen säännöstelyviranomaisten muut tehtävät.* Pykälään ehdotetaan teknisiä muutoksia 1.1.2010 voimaantulleeseen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuk-

sista annetun lain ja poliisin hallinnosta annetun lain muutosten vuoksi.

Säännösnumeroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää lisäksi pykäläviittausten tarkistamista.

74 (73) §. *Tiekuljetusviranomaiset.* Pykälään ehdotetaan teknisiä muutoksia 1.1.2010 voimaantulleeseen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain vuoksi.

Säännösnumeroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää pykäläviittausten tarkistamista 1 momentissa.

75 (74) §. *Tiekuljetukset ja niiden ohjaaminen poikkeusoloissa.* Valiokunta esittää, että pykälän 3 momentin soveltamisala kattaisi myös pandemiatilanteet. Vakava ja laaja pandemia saattaa aiheuttaa tilanteen, jossa viranomaisen on puututtava liikenteen järjestelyihin välttämättömien kuljetusten ja liikenteen jatkuvuuden turvaamiseksi. Lisäksi valiokunta esittää pykälän 3 momentissa käytettäväksi 74 §:n mukaista käsitettä "tiekuljetusviranomaisen".

76 (75) §. *Tieliikenteen rajoittaminen.* Säännösnumeroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää pykäläviittausten tarkistamista.

79 (78) §. *Vesikuljetusten turvaaminen.* Valiokunta ehdottaa säännökseen teknisiä muutoksia pykälän 1—4 momenttiin Liikennevirastosta annetun lain (862/2009) ja Liikenteen turvallisuusvirastosta annetun lain (863/2009) voimaantulon vuoksi. Merenkululaitoksen tehtävät jakaantuvat lainmuutosten myötä vuoden 2010 alusta kolmeen osaan. Pääosa tehtävistä osoitetaan Liikennevirastolle ja Liikenteen turvallisuusvirastolle. Lisäksi 79 §:n 2 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi säännöksellä Liikenneviraston velvollisuudesta kuulla Liikenteen turvallisuusvirastoa.

80 (79) §. *Merenkulun ja vesiliikenteen polttonesteen säännöstely.* Säännökseen ehdotetaan teknisiä muutoksia Liikennevirastosta annetun lain (862/2009) ja Liikenteen turvallisuusviras-

tosta annetun lain (863/2009) voimaantulon vuoksi.

81 (80) §. *Ilmakuljetusten turvaaminen.* Valiokunta esittää pykälän 1 ja 2 momenttiin tehtäväksi teknisiä nimiketarkistuksia, sillä Ilmailuhallinnon tehtävät siirtyivät vuoden 2010 alusta lukien Liikenteen turvallisuusvirastolle.

82 (81) §. *Lentoliikenteen polttonesteen sekä varaosien ja tarvikkeiden säännöstely.* Valiokunta esittää pykälään tehtäväksi teknisiä nimiketarkistuksia.

83 (82) §. *Rautatiekuljetusten järjestäminen poikkeusoloissa.* Valiokunta esittää pykälän 3 momenttiin tehtäväksi teknistä muutosta Ratahallintokeskuksen tehtävien siirryttyä vuoden 2010 alussa Liikennevirastoon. Säännöksen 3 momenttia ehdotetaan lisäksi muotoiltavan kielellisesti uudelleen niin, ettei siinä viitattaisi rautatielakiin (555/2006), jota ollaan uudistamassa.

84 (83) §. *Kiireelliset evakuointikuljetukset.* Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että toimivaltuus määrätä evakuointikuljetuksista annettaisiin vain liikenne- ja viestintäministeriölle. Syynä muutokselle ovat organisaatiomuutokset liikennehallinnossa. Lisäksi ehdotetaan, että säännös olisi sovellettavissa myös pandemiatilanteissa, joissa saattaa olla tarvetta kiireellisille evakuointikuljetuksille.

86 (85) §. *Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden toiminta.* Valiokunta esittää, että sosiaali- ja terveydenhuollon turvaamista koskevien 86—88 §:n soveltamisala kattaisi myös pandemiatilanteet. Säännökset vastaisivat asiallisesti hallituksen esitykseen sisältyneitä ehdotuksia. Lisäksi valiokunta ehdottaa 86 §:ään teknistä muutosta aluehallintovirastoista annetun lain voimaantulon vuoksi.

87 (86) §. *Muu terveydenhuollon ohjaaminen.* Valiokunta esittää pykälää täsmennettäväksi siten, että siinä huomioidaan myös pandemiatilanteet. Valiokunta toteaa lisäksi, että koska valta-

osa apteekkeista toimii lääkelaitoksen antaman luvan perusteella, säännöksessä mainittu käsite "apteekkioikeuden haltija" tulee muuttaa nykyisen lääkelainsäädännön mukaisesti muotoon "apteekkiliikkeen harjoittamiseen oikeutettu".

88 (87) §. *Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä terveydensuojelu.* Valiokunta esittää pykälää täsmennettäväksi siten, että poikkeusoloissa toiminta koskee myös pandemiatilanteita.

90 (89) §. *Valtion menojen maksatuksen siirtäminen.* Puolustusvaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten, että 90 §:n soveltamisalaa supistettaisiin jättämällä suuronnettomuus- ja pandemiatilanteet sen soveltamisalan ulkopuolelle.

93 (92) §. *Palvelussuhteen ehdoista poikkeaminen.* Valiokunta esittää pykälän 2 momenttiin lisäystä siitä, että säännös olisi sovellettavissa myös pandemiatilanteissa. Pandemian vaikutukset tuntuisivat pikaisimmin ja välittömimmin terveydenhuollossa ja sosiaalitoimessa. Lisäksi pelastustoimen, hätäkeskustoiminnan ja poliisitoimen tehokasta hoitamista myös pandemiatilanteissa voidaan pitää erityisen tärkeänä. Säännös vastaisi asiallisesti hallituksen esitykseen sisältynyttä ehdotusta. Valiokunta esittää lisäksi, että pykälän 2 momenttiin lisättäisiin hallintovaliokunnan ehdotuksen mukaisesti myös poliisitoimi.

94 (93) §. *Irtisanomisoikeuden rajoittaminen.* Puolustusvaliokunta pitää perusteltuna, että 94 §:n 4 momentti tulisi sovellettavaksi myös pandemiatilanteissa. Säännös vastaisi asiallisesti hallituksen esitykseen sisältynyttä ehdotusta. Valiokunta ehdottaa samalla kuitenkin sääntelyn täsmentämistä 4 momentin käyttötarkoituusmääreitä tarkentamalla.

95 (94) §. *Työvelvolliset.* Perustuslakivaliokunta on pitänyt aiheellisena täsmentää yleisen työvelvollisuuden tarkoituusmäärettä. Puolustusvaliokunta ehdottaa 95 §:n 1 momentin tarkoituusmääreen täsmentämistä. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan lisäksi edellyttänyt, että pykä-

län 2 momentista poistetaan maininta "muuten terveydenhuoltoalan tehtäviin sopivien henkilöiden" työvelvollisuudesta tai että tätä henkilöpiiriä ainakin rajoitetaan. Lisäksi perustuslakivaliokunnan mukaan lakiehdotukseen on välttämättä lisätä säännökset työmääräyksen kestosta. Säännökset tulee muotoilla niin, että määräys työvelvollisuudesta voidaan antaa vain verraten lyhyeksi ajaksi.

Puolustusvaliokunta esittää, että 95 §:n 2 momentista poistetaan maininta terveydenhuoltoalan tehtäviin muuten sopivista henkilöistä. Lisäksi valiokunta ehdottaa työmääräyksen voimassaolon rajaamista kahteen viikkoon. Määräys voitaisiin uusia kerran. Puolustusvaliokunta esittää lisäksi, että pykälän 2 momentissa huomioidaan säännöksen soveltaminen sekä suuronnettomuus- että pandemiatilanteessa.

98 (97) §. Työmääräyksen antamisen rajoitukset. Puolustusvaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentin 4 kohtaan lisätään hallintovaliokunnan lausunnon mukaisesti myös henkilöt, jotka on etukäteen varattu täydennyspoliisitehtäviin.

100 (99) §. Työvelvollisuussuhde. Säännösnumeroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää pykäläviittauksen tarkistamista.

101 (100) §. Työvelvollisuuden ehdot. Puolustusvaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 momenttiin lisättäisiin viittaus työnantajaa sitoviin virkaehtosopimukseen ja 2 momenttiin maininta siitä, mitä työ- tai virkasuhteesta ja sen perusteella suoritettavasta työstä on sovittu. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pitänyt tärkeänä, että selvitetään, onko tarvetta säätää tarkemmin esimerkiksi palkan maksua tai työsuhteeseen liittyvien muiden etujen antamista taikka vuosiloman kertymistä koskevien säännösten soveltamisesta työvelvollisuussuhteen aikana. Tähän perustuen puolustusvaliokunta ehdottaa oikeustilan selvittämisestä, että 101 §:n 3 momenttia täsmennetään ja että pykälään otetaan uusi 4 momentti.

103 (102) §. Työvelvollisuusrekisteri. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että lakiehdotuksesta tai sen perus-

teluista ei tarkemmin ilmene, mihin tarkoitukseen työvelvollisuusrekisteristä luovutettuja tietoja terveydenhuollossa työskentelevistä henkilöistä käytetään, millainen rekisteri niistä muodostuu ja milloin rekisterin tiedot on tarkoitus poistaa. Puolustusvaliokunta ehdottaa pykälän 4 momentin täsmentämistä siten, että siitä käy ilmi, mihin tarkoituksiin terveydenhuollon henkilöstön tietoja voidaan luovuttaa. Rekisteristä luovutettujen tietojen käyttöä säännellään henkilötietolaissa (523/1999) ja mahdollisissa tietojen saajia koskevilla erityissäännöksissä.

Valiokunta esittää lisäksi pykälän 1, 3 ja 4 momenttiin teknisiä muutoksia Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (669/2008) ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain voimaantulon vuoksi. Säännösnumeroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää lisäksi pykäläviittauksen tarkistamista 4 momentissa.

108 (uusi) § Kunnan hallinto. Puolustusvaliokunta ehdottaa, että lukuun 15 otettaisiin hallintovaliokunnan ehdotuksen ja voimassa olevan valmiuslain mukaisesti säännös kunnan hallinnosta poikkeusoloissa. Valiokunta ehdottaa lisäksi, että säännöksessä huomioitaisiin myös kuntayhtymät.

109 (107) §. Opetus ja koulutus. Puolustusvaliokunta ehdottaa, että säännöksen soveltamisalaan kuuluisi myös pandemiatilanne. Säännös vastaisi näin ollen asiallisesti hallituksen esitykseen sisällynyttä ehdotusta.

Sivistysvaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että ylioppilastutkinnon järjestämisen kannalta pykälän 2 momentissa asetettu puolen vuoden määräaika todennäköisesti olisi liian lyhyt, jotta valmius seuraavan kokeen järjestämiseen olisi hyvä. Puolustusvaliokunta ehdottaa, että pykälän 2 momenttia tarkennetaan sivistysvaliokunnan esityksen mukaisesti. Sivistysvaliokunta esitti lausunnossaan lisäksi, että opetuksenjärjestäjän taloudelliset edellytykset opetuksen järjestämiseen turvataan tilanteessa, jossa toiselta paikkakunnalta on siirretty oppilaita tai opiskelijoita. Tältä osin puo-

lustusvaliokunta ei esitä säännökseen muutosta, sillä pykälän 3 momentti mahdollistaa jo nyt valtionosuuksien suurentamisen tai pienentämisen opetuksenjärjestämistä vastuun muuttuessa poikkeusolojen vuoksi. Säännösnumeroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää lisäksi 1 momentin pykäläviittauksen tarkistamista.

116 (114) §. Väestönsuojeluvollisuus. Perustuslakivaliokunta näkee tarpeelliseksi rajoittaa väestönsuojeluvollisuuden kestoa. Säännökset tulee perustuslakivaliokunnan mukaan muotoilla niin, että määräys voidaan antaa vain verraten lyhyeksi ajaksi. Puolustusvaliokunta ehdottaa väestönsuojeluvollisuuden ajallista rajaamista 2 momentissa kahdeksi viikoksi kerrallaan. Määräys väestönsuojelutehtäviin voitaisiin uusia kerran.

Valiokunta huomauttaa, että tällainen ajallinen rajaaminen koskisi kuitenkin vain väestönsuojeluvollisuutta 3 §:n 4 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa. Valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voidaan perusoikeuksista poiketa perustuslain 23 §:n mukaisesti. Siksi valiokunta ei pidä välttämättömänä rajata väestönsuojeluvollisuutta ajallisesti näissä oloissa.

Väestönsuojelutehtävään määrääminen lakiehdotuksen 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa tapahtuu samankaltaisessa tilanteessa kuin puolustusvoimien ylimääräiseen palvelukseen tai liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen määrääminen. Suomeen kohdistuva aseellinen hyökkäys tai sen uhka ovat sellaisia tilanteita, joissa väestönsuojelutehtävään määrättävän henkilöstön vaihtaminen 2–4 viikon välein ei käytännössä olisi mahdollista. Tehtävät, joihin henkilöitä voidaan määrätä, ovat sellaisia, joihin vaaditaan etukäteen annettavaa koulutusta ja perehdyttämistä. Lisäksi ajallisesti lyhytkestoisen rajauksen johdosta henkilöstöä jouduttaisiin varaamaan merkittävästi nykyistä enemmän.

Säännösnumeroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää lisäksi 2 momentin pykäläviittauksen tarkistamista.

118 (116) §. Liikkumis- ja oleskelurajoitukset väestön suojaamiseksi. Puolustusvaliokunta ehdottaa, että säännöksen soveltamisalaan kuuluisi myös pandemiatilanne.

122 (120) §. Siirretyn väestön huollon järjestäminen. Säännösnumeroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää pykäläviittauksen tarkistamista.

126 (124) §. Tiedotusten julkaisuvollisuus. Hallintovaliokunnan lausuntoon viitaten puolustusvaliokunta ehdottaa, että säännökseen lisätäisiin maininta myös poliisin tiedotusten julkaisemisesta. Lisäksi pykälään ehdotetaan teknisiä muutoksia 1.1.2010 voimaantulleiden lakien johdosta (laki aluehallintovirastoista ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista).

127 (125) §. Varastoja koskeva luovutusvelvollisuuden rajoitus. Valiokunta esittää pykälässä käytettyjä määritelmiä muutettavaksi siten, että säännöksessä käytettäisiin ilmaisuja "maatilatalouden alkutuotannon harjoittaja" ja "maatilatalouden alkutuotannossa".

128 (126) §. Korvaus omistusoikeuden tai käyttöoikeuksien siirrosta. Säännösnumeroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää pykäläviittauksen tarkistamista.

131 (129) §. Oikaisuvaatimus tieliikenteen poltonesteen säännöstelyssä. Säännökseen ehdotetaan teknistä muutosta poliisin hallinnosta annetun lain muutosten vuoksi.

Säännösnumeroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää pykäläviittauksen tarkistamista.

133 (131) §. Valmiuslakirikkomus. Säännösnumeroinnin muutosten vuoksi valiokunta esittää pykäläviittauksen tarkistamista.

4. Laki ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain 13 a §:n muuttamisesta

Finanssivalvonta (Fiva) on uusi rahoitus- ja vakuutusvalvontaviranomainen, jolle pääosin siir-

tyivät 1.1.2009 alkaen entisten Rahoitustarkastuksen ja Vakuutusvalvontaviraston tehtävät. Valiokunta esittää 13 a §:n 1 ja 2 sekä 4 momentissa käytettäväksi organisaationimikettä Finanssivalvonta.

5. Laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 13 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitykseen liittyy ehdotus laiksi arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 13 a §:n muuttamisesta. Muutoksen keskeinen sisältö on, että arvopaperikeskuksella edellytetään olevan Suomessa riittävät tietojärjestelmät, joilla varmistetaan muun muassa arvo-osuusrekisterissä olevien tietojen säilyttäminen mahdollisimman häiriöttömästi poikkeusoloissa.

Valmiuslakiehdotuksen antamisen jälkeen EU:n arvopaperimarkkinoilla tapahtunut ja edelleen jatkuva nopea yhdentymiskehitys huomioon ottaen ehdotettu sääntely 13 a §:ssä on muodostumassa liian ankaraksi. Täysin kansalliset säilytys-, selvitys- ja toimitusjärjestelmät heikentävät toimijoiden kykyä ja halua käydä EU:ssa rajat ylittävää kauppaa. Lisäksi tiettyjen unionitason järjestelmien keskuslaitteistot eivät ylipäätään sijaitse Suomessa. Saadun selvityksen perusteella valiokunta esittää, että Suomessa olevina riittävinä tietojärjestelminä tulisi voida pitää varsinaisten pää- tai varajärjestelmien lisäksi myös muita Suomessa olevia keskeyttömän toiminnan kannalta riittäviä järjestelyitä. Valiokunta esittää säännöksen sanamuotoa tarkistettavaksi tämän mukaisesti.

Valiokunta huomauttaa lisäksi, että lain 13 a §:n 3 momentin mukaan Finanssivalvonta (Rahoitustarkastus) voi antaa ohjeita 1 momentin soveltamisesta. Valiokunta pitää mahdolli-

suutta tarkempaan viranomaisohjeistukseen välttämättömänä, sillä eurooppalaisessa arvopaperirekisteritoiminnassa ja arvopaperikaupan selvitystoiminnassa on odotettavissa huomattavia muutoksia tulevinä vuosina.

6. Laki asevelvollisuuslain 79 ja 81 §:n muuttamisesta

Ehdotettuihin 79 ja 81 §:ään esitetään tehtäväksi teknisiä muutoksia valmiuslain muutosten vuoksi.

8. Laki Pelastusopistosta annetun lain 13 §:n ja 23 §:n muuttamisesta

Ehdotettuun 23 §:ään esitetään teknistä muutosta valmiuslain säännösnumeroinnin muutosten vuoksi.

Säätämisjärjestys

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti puolustusvaliokunta esittää, että 2.—10. lakiehdotus käsitellään tavallisen lain säätämisjärjestyksessä ja että 1. lakiehdotus käsitellään perustuslain 73 §:n 1 momentissa säädettyssä järjestyksessä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella puolustusvaliokunta ehdottaa,

että 2. ja 3., 7., 9. ja 10. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja,

että 1., 4.—6. ja 8. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Valmiuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 73 §:ssä määrättyllä tavalla, säädetään:

I OSA

4 §

YLEISET SÄÄNNÖKSET*Toimivaltuuksien käyttöperiaatteet*

1 luku

Lain tarkoitus, soveltamisala ja yleiset periaatteet

Viranomaiset voidaan oikeuttaa poikkeusoloissa käyttämään vain sellaisia toimivaltuuksia, jotka ovat välttämättömiä ja oikeasuhtaisia 1 §:ssä säädetyn tarkoituksen saavuttamiseksi. Toimivaltuuksia voidaan käyttää vain sellaisin tavoin, jotka ovat välttämättömiä lain tarkoituksen saavuttamiseksi ja oikeassa suhteessa toimivaltuuden käyttämisellä tavoiteltavaan päämäärään nähden.

1 ja 2 §
(Kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

3 §

Poikkeusolojen määritelmä

5 §

Poikkeusoloja tämän lain mukaan ovat:

Suhde kansainvälisiin velvoitteisiin

1) Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila;

(1 mom. kuten HE)

2) Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöönottamista;

Tämän lain II osan soveltamisen aloittamisesta 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja soveltamisen päättymisestä ilmoitetaan kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 8/1976) sopimusvaltioille Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin välityksellä sillä tavoin kuin yleissopimuksen 4 artiklan 3 kohdassa määrätään. Euroopan neuvoston pääsihteerille tiedotetaan lain II osan soveltamisen aloittamisesta 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja soveltamisen päättymisestä sillä tavoin kuin ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (SopS 19/1990) 15 artiklan 3 kappaleessa määrätään. (Uusi)

3) väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat; (*poist.*)

4) erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila; *sekä*

5) vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti. (*Uusi*)

2 luku

Toimivaltuuksien käyttöönotosta päättäminen6—9 §
(Kuten HE)10 § (*Uusi*)**Jälkitarkastus**

Tämän lain II osan säännösten nojalla annettavat valtioneuvoston ja ministeriön asetukset saatetaan välittömästi eduskunnan käsiteltäväksi. Eduskunta päättää, onko asetukset kumottava.

11 (10) §
(Kuten HE)

3 luku

Varautuminen12 ja 13 (11 ja 12) §
(Kuten HE)

II OSA

TOIMIVALTUUDET POIKKEUSOLOISSA

4 luku

Rahoitusmarkkinoiden ja vakuutusalan toiminnan turvaaminen14 (13) §
(Kuten HE)

15 (14) §

Rahoitus- ja maksuvälineitä koskevat toimet

(1—3 mom. kuten HE)
(4 mom. poist.)

16 (15) §

Poikkeukset maastavientikiellosta, kotiuttamisvelvollisuudesta ja ulkomailla asuvan kanssa suoritettavien valuuttatoimien kiellosta

Suomen Pankki voi myöntää 15 §:n 1 momentissa tarkoitetun maastavientiluvan, poikkeuksen kotiuttamisvelvollisuudesta tai kiellosta suorittaa valuuttatoimi ulkomailla asuvan kanssa, jos on suoritettava:

(1—5 kohta kuten HE)

Suomen Pankki voi myöntää 15 §:n 1 momentissa tarkoitetun luvan tai poikkeuksen myös, jos se on välttämätöntä luoton tai vakuuden antamiseksi ulkomailla asuvalle tai ottamiseksi ulkomailla asuvalta taikka ulkomaisten arvopapereiden tai saamisten hankkimiseksi ulkomailla asuvalta tai luovuttamiseksi ulkomailla asuvalle.

17 (16) §

Varojen vastaanoton, luotonannon ja sijoitustoiminnan rajoittaminen

Väestön toimeentulon, valtion maksuvalmiuden tai välttämättömän taloudellisen toiminnan turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettuisa poikkeusoloissa:

(1—4 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

Suomen Pankki ja Finanssivalvonta huolehtivat omilla toimialoillaan 1 ja 2 momentin nojalla annettujen asetusten täytäntöönpanosta.

18 (17) §
(Kuten HE)

19 (18) §

Arvopaperitoiminnan rajoittaminen

Valtion maksuvalmiuden, maan talouselämän perusteiden kannalta välttämättömän taloudellisen toiminnan taikka arvopaperi- tai vakuutusmarkkinoiden häiriöttömän toiminnan turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa:

(1—4 kohta kuten HE)

Finanssivalvonta huolehtii 1 momentin (*poist.*) nojalla (*poist.*) annettujen asetusten täytäntöönpanosta.

20 (19) §

Maksuliikkeen rajoittaminen

Maksuliikkeen sekä sitä koskevien selvitysjärjestelmien häiriöttömän toiminnan turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa tilisiirtoja ei saa tehdä määrällisesti enempää, raha-arvoltaan suurempina eikä pienempinä taikka laadultaan tai lajiltaan muunlaisina kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Tilisiirron suorittamiselle muualla laissa säädettyjen tai muuten velvoittavien määräaikojen sijasta sovelletaan valtioneuvoston asetuksella säädettäviä pitempiä määräaikoja.

(2 mom. kuten HE)

Suomen Pankki ja *Finanssivalvonta* huolehtivat omilla toimialoillaan 1 ja 2 momentin nojalla annettujen asetusten täytäntöönpanosta.

21 (20) §

Poikkeukset vakavaraisuusvaatimuksista

(1 mom. kuten HE)

Finanssivalvonta huolehtii 1 momentin nojalla annettujen asetusten täytäntöönpanosta.

22 (21) §

Poikkeukset korvausrahoille asetetuista vaatimuksista

(1 mom. kuten HE)

Finanssivalvonta huolehtii 1 momentin nojalla annettujen asetusten täytäntöönpanosta.

23 (22) §

Konkurssia, selvitystilaa, kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevat poikkeukset

(1—3 mom. kuten HE)

Finanssivalvonta huolehtii 1 ja 2 momentin nojalla annettujen asetusten täytäntöönpanosta.

24 (23) §

Poikkeukset eläkevastuuta ja vastuovelkaa sekä niiden kattamista koskevista vaatimuksista

(1 mom. kuten HE)

Finanssivalvonta huolehtii 1 momentin nojalla annettujen asetusten täytäntöönpanosta.

25 (24) §

Poikkeukset henki- ja vahinkovakuutussojmuksien ehdoista

Vakuutusmarkkinoiden vakaan toiminnan, väestön toimeentulon tai maan talouselämän perusteiden turvaamiseksi poikkeusoloissa:

(1—4 kohta kuten HE)

5) vakuutusenantajalla on oikeus periä 3 kohdassa tarkoitettua vakuutuksesta ja, kun vakuutusenantajan oikeutta vedota vakuutussojmuksen ehtoon rajoitetaan, 4 kohdassa tarkoitettua vakuutuksesta *Finanssivalvonnan* määräämien perusteiden mukainen lisämaksu.

(2 mom. kuten HE)

26 (25) §

Toiminnan järjestelyn ja kotipaikan siirron kieltö

Finanssivalvonta voi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, kieltää valvottavansa sulautumisen, jakautumisen, kotipaikan siirron taikka liiketoiminnan, vakuutuskannan tai vakuutustoiminnan luovuttamisen, jos tällainen toimenpide voi vakavasti vaarantaa rahoitus- tai vakuutusmarkkinoiden toimintaa taikka väestön toimeentuloa tai maan talouselämän perusteita.

27 (26) §

Euroopan keskuspankin lausunto

Edellä 15 tai 17 §:ssä, 19 §:n 1 momentin 3 kohdassa taikka 20 tai 21 §:ssä säädettyjä toimivaltuuksia koskeva käyttöönottoasetus, joka koskee Euroopan yhteisön perustamissopimuksen tai Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön mukaan Euroopan keskuspankkijärjestelmälle kuuluvia tehtäviä, voidaan antaa vain, jolleivät Euroopan keskuspankki ja Suomen Pankki toimiessaan Euroopan keskuspankkijärjestelmän tehtävissä osana Euroopan keskuspankkijärjestelmää ole poikkeusolojen vallitessa toimintakykyisiä. Valtioneuvoston on ennen asetuksen antamista pyydettävä kiireellistä menettelyä noudattaen Euroopan keskuspankin lausunto.

5 luku

Hyödyketuotannon ja -jakelun sekä energiahuollon varmistaminen

28 (27) §

*Hyödyketuotantoa ja -jakelua koskevat määrä-
telmät*

Tässä luvussa tarkoitetaan:

1) *maatilatalouden alkutuotannolla maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetussa laissa (612/2006) tarkoitettua maatilataloutta ja muuta yritystoimintaa sekä metsätaloutta, kalastusta ja kalanviljelyä;*

(2—5 kohta kuten HE)

29 (28) §

Valvonta- ja ilmoitusvelvollisuus

Väestön toimeentulon turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa elinkeinonharjoittaja on velvollinen pyynnöstä ilmoittamaan työ- ja elinkeinoministeriölle, Kuluttajavirastolle, *aluehallintovirastolle ja kuluttajaneuvonnasta annetun lain (800/2008) nojalla kuluttajaneuvontaa antavalle maistraatille*

tiedot sellaisten päivittäistavara- ja elintarviketuotannon piiriin kuuluvien kulutushyödykkeiden kysyntä- ja tarjontatilanteesta, joilla on huomattava merkitys väestön toimeentulolle ja kansanterveydelle. Lisäksi elinkeinonharjoittajan on pyydytyssä laajuudessa ilmoitettava hyödykkeen hinta tai hinnoitteluperuste ja niiden muutokset, jos se on hintavalvontaa varten välttämätöntä.

(2 mom. kuten HE)

30 (29) §
(Kuten HE)

31 (30) §

Maatilatalouden alkutuotannon ohjaaminen ja säännöstely

Maatilatalouden toimintaedellytysten ja elintarvikehuollon turvaamiseksi poikkeusoloissa elinkeinonharjoittaja saa maatilatalouden alkutuotantoa varten myydä tai muutoin luovuttaa valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettyjä lannoitteita, rehuja, torjunta-aineita ja eläinten lääkitsemiseen tarkoitettuja lääkkeitä vain sellaiselle maatilatalouden *alkutuotannon* harjoittajalle, jolla on tämän lain mukainen ostolupa. Maatilatalouden alkutuotannossa käytettävää polttoöljyä saa 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa myydä tai muutoin luovuttaa vain ostolupaa vastaan.

Jos alkutuotannossa käytettävän hyödykkeen hankkiminen edellyttää 1 momentin mukaan ostolupaa, maatilatalouden *alkutuotannon* harjoittaja saa käyttää tällaista hyödykettä vain elintarviketuotannon turvaamiseksi välttämättömään tuotantoon. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset siitä, millaista tuotantoa kulloinkin pidetään elintarviketuotannon turvaamiseksi välttämättömänä.

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen myöntää ostoluvan. Sitä myönnettäessä otetaan erityisesti huomioon maatilatalouden alkutuotannon harjoittajan aikaisemman tuotannon määrä.

(4 mom. kuten HE)

32 (31) §

Vähittäiskaupan säännöstely

Väestön toimeentulon turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa elinkeinonharjoittaja saa luovuttaa väestön toimeentulolle välttämättömiä kulutushyödykkeitä kuluttajalle vain ostolupaa vastaan. Säännöstelyn alaisista kulutushyödykkeistä ja säännöstelyssä noudatettavasta menettelystä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Säännöstelyn ohjaus ja toimeenpano kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle, aluehallintovirastolle ja kunnille. Kunnat myöntävät ostoluvat, vastaavat alueellaan ostolupahallinnosta ja tiedottavat ostolupamenettelystä.

33 (32) §

Muun kaupan säännöstely

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa elinkeinonharjoittajan on pidettävä muun elinkeinonharjoittajan ja julkisyhteisöjen saatavana ostolupaa vastaan heille yleisesti markkinoimaansa, valtioneuvoston asetuksella tarkemmin määriteltävää hyödykettä.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään säännöstelyn alaisista hyödykkeistä sekä säännöstelyssä noudatettavasta menettelystä. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa tässä pykälässä tarkoitettun kaupan yleisestä säännöstelystä ja säännöstelyn valvonnasta. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus* myöntää toimialueellaan 1 momentissa tarkoitettut ostoluvat.

34 (33) §

Teollisuustuotannon säännöstely

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta välttämättömän hyödyketuotannon turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa elinkeinonharjoittaja saa käyttää valtioneuvoston asetuksella tarkemmin määriteltäviä metalleja, metalliseoksia, kemikaaleja, lääke- ja lääkeaineita, elektroniikkakomponentte-

ja, maataloustuotteita, elintarviketeollisuuden käyttämiä tavaroita, energiatuotannon raaka- tai polttoaineita tai muita teollisuustuotannon välttämättömiä materiaaleja tai hyödykkeitä vain siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Työ- ja elinkeinoministeriö sekä *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus* vastaavat teollisuustuotannon säännöstelystä ja valvonnasta.

35 (34) §
(Kuten HE)

36 (35) §

Sähkön käytön rajoittaminen

Yhteiskunnan toimivuuden turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa valtioneuvosto voi päätöksellään rajoittaa sähkön käyttöä tai kokonaan kieltää sähkön käytön valtioneuvoston asetuksella tarkemmin määriteltäviin muihin kuin huoltovarmuuden kannalta välttämättömiin tarkoituksiin.

(2 mom. kuten HE)

37 (36) §

Sähkön kulutuskilpi

Maan talouselämän tai väestön toimeentulon turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa sähköä saa käyttää vain valtioneuvoston asetuksessa säädetyn prosenttimäärän sähkönkäyttäjän normaalin vuosikulutuksen mukaisesta kulutuksesta.

(2 mom. kuten HE)

38 (37) §

Sähkön käytöstä perittävä ylitysmaksu

(1 mom. kuten HE)

Ylitysmaksun perinnästä on voimassa, mitä verojen ja maksujen perinnästä on säädetty. Ylitysmaksun kantaa sähkön vähittäismyyjä. Ylitysmaksujen kantamista valvovat *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset*.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi hakemuksesta myöntää luvan ostaa sähköä yli kulutskiintiön määrän ilman ylitysmaksua väestön toimeentulon tai maanpuolustuksen kannalta välttämättömään tarkoitukseen.

39 (38) §

Sähkötoimituksen keskeyttäminen

Maan talouselämän, väestön toimeentulon tai puolustusvalmiuden turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa verkohaltija voi tilapäisesti keskeyttää sähkötoimituksen, jos sähkön kulutuksen vähentämiseksi tämän lain nojalla toteutetut toimenpiteet eivät vähennä sähkön kulutusta sähköverkon toimintakyvyn ylläpitämiseksi riittävästi. Sähkötoimitusta ei kuitenkaan saa ilman pakottavaa syytä keskeyttää huoltovarmuuden kannalta tärkeältä sähköä käyttäjältä.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

40 (39) §
(Kuten HE)

41 (40) §

Lämmityspolttoöljyn säännöstely

(1 mom. kuten HE)

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi hakemuksesta myöntää luvan ylittää kiintiö, jos se on välttämätöntä väestön terveyden tai turvallisuuden varmistamiseksi. Perusteista ylittää kiintiö säädetään tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

(3 mom. kuten HE)

Tarkemmat säännökset lämmityspolttoöljyn säännöstelyn toimeenpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella. Työ- ja elinkeinoministeriö sekä *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus* vastaavat säännöstelyn valvonnasta.

42 (41) §

Maakaasun käytön rajoittaminen

(1 mom. kuten HE)

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset määrittävät toimialueillaan ne tarkoitukset, joihin maakaasun käyttö on 1 momentin nojalla sallittu.

Rajoituksen noudattamista valvovat työ- ja elinkeinoministeriön ohjeiden mukaisesti Energiatarkkailuvirasto, maakaasumarkkina-alueella (508/2000) tarkoitettu verkohaltija sekä toimialueellaan *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus*.

43 (42) §

Hintasäännöstely

Säännöstelyn toimivuuden varmistamiseksi 32, 36, 40 ja 42 §:ssä tarkoitettujen hyödykkeiden hintaa ei saa korottaa valtioneuvoston asetuksella säädettävää määrää enempää.

44 (43) §
(Kuten HE)

45 (44) §

Puun ja turpeen saannin turvaaminen

Maan talouselämän, energiahuollon ja välttämättömän rakentamisen turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus* voi päätöksellään velvoittaa maanomistajan, puutavaran tai turpeen omistajan taikka puun hakkuu- tai turpeen otto-oikeuden haltijan luovuttamaan puuta, puutavaraa ja turvetta *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle* sekä puolustusvoimille.

Metsäkeskus on pyynnöstä velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle* sekä puolustusvoimille 1 momentissa tarkoitettuna päätöksen tekemiseksi ja toimeenpanemiseksi.

6 luku

Rakentamisen ja rakennustuotteiden säännöstely46 (45) §
(Kuten HE)

47 (46) §

Rakentamisen aloitus- ja jatkamislupa

Edellä 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa rakentamista ei saa aloittaa tai jatkaa, ellei rakennushankkeelle ole muiden tarvittavien lupien tai päätösten lisäksi myönnetty aloitus- tai jatkamislupaa. Aloitus- tai jatkamislupa on myönnettävä, jollei työvoiman, koneiden ja rakennustuotteiden saannin varmistaminen 46 §:ssä tarkoitettuun välttämättömään rakentamiseen toisin vaadi.

Puolustusvoimat ei tarvitse aloitus- ja jatkamislupaa rakennushankkeidensa toteuttamiseen. Aloitus- ja jatkamislupaa ei tarvita myöskään 119 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tilapäisen väestönsuojan rakentamiseen.

48 (47) §
(Kuten HE)

49 (48) §

Aloitus- ja jatkamisluvan sekä ostoluvan myöntäminen

Kunnan rakennustarkastaja myöntää rakennushankkeen aloitus- ja jatkamisluvan. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus* myöntää kuitenkin aloitus- ja jatkamisluvan alueellisesti merkittävillä hankkeilla ja ympäristöministeriö valtakunnallisesti merkittävillä hankkeilla. Alueellisesti merkittävät ja valtakunnallisesti merkittävät hankkeet määritellään valtioneuvoston asetuksella.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

50 (49) §
(Kuten HE)

7 luku

Asuntokannan käytön säännöstely

51 (50) §

Asuntokannan säännöstelyviranomaisen

Kunta, jonka alueella asuntokannan käyttöä säännöstellään 52 tai 53 §:n mukaisesti, antaa mainitut toimenpiteet jonkin toimielimensä tehtäväksi tai asettaa erityisen toimielimen huolehtimaan niistä (*asuntokannan säännöstelyviranomaisen*).

52 ja 53 (51 ja 52) §
(Kuten HE)

54 (53) §

Menettely asuntoa vuokrattaessa ja asumaan sijoitettaessa

Jos asuntokannan säännöstelyviranomaisen ei ole 14 päivän kuluessa 52 §:ssä tarkoitettusta ilmoituksesta osoittanut asuntoon vuokralaista, asunnonomistaja voi vuokrata sen sopivaksi katsomalleen henkilölle.

(2 mom. kuten HE)

Kun asuntokannan säännöstelyviranomaisen osoittaa asuntoon asukkaan 53 §:n mukaisesti, se laatii osapuolten välisen vuokrasopimuksen. Jolleivät osapuolet pääse sopimukseen vuokrasuhteen ehdoista, asuntokannan säännöstelyviranomaisen määrää niistä. Vuokra on määrättävä alueella vallitsevan kohtuullisen käyvän vuokran mukaiseksi.

55 (54) §
(Kuten HE)

8 luku

Sosiaaliturvaan liittyvät muutokset

56 (55) §

Lakisääteisen vakuutuksen ja etuuksien muutokset

Väestön toimeentulon ja valtion maksuvalmiuden turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voidaan työeläkettä, kansaneläkettä, sairaus-, tapaturma-, potilas- tai liikennevakuutusta sekä ansioperusteista työttömyyspäivärahaa, peruspäivärahaa, vuorotelluvapaakorvauksia tai aikuiskoulutustukea koskevien säännösten perusteella suoritettavan etuuden tai kuntoutusrahan taikka vastaavan muun etuuden maksaminen keskeyttää enintään kolmeksi kuukaudeksi tai sitä voidaan lykätä enintään kolmen kuukauden ajan.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

57 (56) §

Sosiaaliavustusten muutokset

Väestön toimeentulon ja valtion maksuvalmiuden turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voidaan äitiysavustuksen, tuen kansainvälisen lapseksiottamisen kustannuksiin, elatustuen, lapsilisän, lasten kotihoidon tuen, lasten yksityisen hoidon tuen, asumistuen, työmarkkinatuen, opintorahan, asumislisän, sotilasavustuksen, sotilasvammakorvauksen, kuntoutusetuuden, maahanmuuttajien erityistuen taikka vastaavan muun etuuden sekä toimeentulotuen maksaminen keskeyttää enintään kolmeksi kuukaudeksi tai sitä voidaan lykätä enintään kolmen kuukauden ajan.

(2 mom. kuten HE)

(3 mom. poist.)

58 (57) §

Etuuksien maksatus

Edellä 56 ja 57 §:ssä tarkoitettujen etuuksien saajille maksetaan etuuden alentamisen tai

etuuden maksamisen keskeytyksen tai lykkäämisen aikana toimeentulotukea siten, että henkilölle tai perheelle muiden tulojen kanssa yhteenlaskettuna tulee käyttöön vähintään toimeentulotuen perusosaa vastaava määrä sekä välttämättömät asuin- ja terveydenhuoltomenot kattava määrä.

Etuuksien maksatuksen järjestämisestä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. (Uusi)

59 (58) §

Maksun viivästymisen seuraamuksista vapautuminen

Velallisena oleva luonnollinen henkilö vapautuu poikkeusoloissa viivästyskoron suorittamisvelvollisuudesta ja muista maksun viivästymisestä johtuvista seuraamuksista, jos hänen maksuviivästyksensä olennaisilta osiltaan on johtunut maksuvaikeuksista, joihin hän on joutunut:

1) 56 ja 57 §:ssä tarkoitetun lakisääteisen vakuutuksen, etuuksien tai sosiaaliavustuksen muutoksien vuoksi;

2) 90 §:ssä tarkoitetun maksatuksen siirtämisen vuoksi;

(3 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

9 luku

Sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien toimivuuden sekä postipalveluiden saatavuuden turvaaminen

60 (59) §

Viestintäverkkoihin ja viestintäpalveluihin kohdistuvat toimenpiteet

Sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien toimivuuden turvaamiseksi ja niihin kohdistuvien tietoturvaohjeiden torjumiseksi liikenne- ja viestintäministeriö voi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa päätöksellään velvoittaa

viestintämarkkina- (393/2003) tarkoitettuna teleyrityksen:

(1—8 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

61 (60) §

Radiotaajuuksiin kohdistuvat toimenpiteet

Sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien toimivuuden turvaamiseksi sekä Suomen sotilaallisen puolustamisen ja alueellisen koskemattomuuden turvaamisen samoin kuin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen kannalta välttämättömän viestinnän häiriöttömyyden varmistamiseksi liikenne- ja viestintäministeriö voi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa valtuuttaa Viestintäviraston:

(1—4 kohta kuten HE)

62 (61) §

Tietoturvaan liittyvät toimenpiteet

Sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien toimivuuden turvaamiseksi ja niihin kohdistuvien tietoturvaohjeiden torjumiseksi liikenne- ja viestintäministeriö voi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa päätöksellään velvoittaa sähköisen viestinnän tietosuojasta annetussa laissa (516/2004) tarkoitettuna teleyrityksen, lisäarvopalvelun tarjoajan tai muun kuin valtionhallinnon yhteisötilaajan taikka näiden lukuun toimivan henkilön:

(1—3 kohta kuten HE)

63 (62) §

Tietojärjestelmän käyttöoikeuden yleinen luovutusvelvollisuus

Sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien toimivuuden turvaamiseksi liikenne- ja viestintäministeriö voi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa päätöksellään velvoittaa yksityisen henkilön tai muun kuin valtionhallintoon kuuluvan yhteisön luovuttamaan viranomaiselle tai viranomaisen nimeämälle taholle käyttöoikeuden ohjelmistoon, päätelaitteeseen,

tietojärjestelmään, radiolähettimeen, varavoi- malaitteeseen taikka näiden osiin tai lisävarusteisiin, jos luovutus on välttämätön yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpidossa käytettävien verkko- ja viestintäpalveluiden toiminnan turvaamiseksi.

64 (63) §

Postitoimintaan kohdistuvat toimenpiteet

Postipalveluiden saatavuuden ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi liikenne- ja viestintäministeriö voi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa päätöksellään velvoittaa postipalvelulaissa (313/2001) tarkoitettuna postiyrityksen tai vastaavaa toimintaa harjoittavan muun yrityksen:

(1—5 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

65 (64) §

Sähköistä viestintää ja postitoimintaa koskevat tekniset määräykset

Sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien toimivuuden ja postipalveluiden saatavuuden turvaamiseksi Viestintävirasto voi antaa 60—64 §:ssä tarkoitettujen oikeuksien ja velvollisuuksien teknistä toteuttamista koskevia määräyksiä.

66 (65) §

Tietojärjestelmäalan valmiusyksikkö ja sen tehtävät

Sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien toimivuuden turvaamiseksi, niihin kohdistuvien tietoturvaohjeiden torjumiseksi ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa työ- ja elinkeinoministeriö voi liikenne- ja viestintäministeriön esityksestä perustaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin alueellisia tietojärjestelmäalan valmiusyksiköitä. Tietojärjestelmäalan valmiusyksiköitä johtaa ja valvoo Viestintävirasto.

(2 mom. kuten HE)

10 luku

Kuljetusten turvaaminen ja polttonesteen säännöstely

67 (66) §

Polttonesteen säännöstely liikenteessä

Polttonesteen saannin varmistamiseksi maanpuolustuksen, väestön toimeentulon ja maan talouselämän kannalta välttämättömiin tarkoituksiin 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella säädetään liikennepolttonesteen 30 §:n mukaisen kokonaissäätön jakautumisesta tie-, rautatie-, vesi- ja lentoliikenteen kesken.

68 (67) §
(Kuten HE)

69 (68) §

Tieliikenteen polttonesteen säännöstelyviranomaiset

Tieliikenteen polttonesteen säännöstelyviranomaisia ovat liikenne- ja viestintäministeriö sekä liikenteen polttoaineyksiköt, joita perustetaan sellaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin, joissa on liikennetehtäviä hoitava vastuualue (liikennetehtäviä hoitava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus), sekä poliisilaitoksiin. Liikenteen polttoaineyksiköt toimivat liikenne- ja viestintäministeriön johdon ja valvonnan alaisina.

Tarkemmat säännökset liikenteen polttoaineyksiköiden perustamisesta, organisaatiosta, työnjaosta ja tehtävistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

70 (69) §

Polttonesteen käyttö lupa

(1 mom. kuten HE)

Liikenne- ja viestintäministeriö myöntää käyttöluvan valtion viranomaisille ja valtion liikelaitoksille. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen liikenteen polttoaineyksikkö myöntää käyttöluvan kunnallisille viranomaisille sekä liikenteenharjoittajalle tai muulle yritykselle tai yhteisölle.

Tämän pykälän 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut moottoriajoneuvot on merkittävä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ylläpitämään ajoneuvojen varaamista poikkeusolojen käyttöön koskevaan luetteloon.

71 (70) §

Polttonesteen ostolupa

Polttonestettä saa myydä muulle kuin 70 §:ssä tarkoitetun moottoriajoneuvon omistajalle tai haltijalle vain, jos hänellä on polttonesteen ostolupa.

Poliisilaitoksen liikenteen polttoaineyksikkö myöntää 1 momentissa tarkoitettujen ajoneuvorekisteriin merkittyjen moottoriajoneuvojen omistajille tai haltijoille ostoluvat, jotka oikeuttavat luvanhaltijan ostamaan siinä osoitetun määrän polttonestettä tiettyinä aikana. Polttonesteen ostoluvan ulkomaan rekisterissä olevalle moottoriajoneuvolle, jonka haltijalla ei ole kotikuntaa Suomessa, voi myöntää se *poliisilaitoksen* liikenteen polttoaineyksikkö, jolle hakemus on jätetty.

Poliisilaitoksen liikenteen polttoaineyksikkö voi myöntää hakemuksesta luvan lisäpolttonesteen ostamista varten. Hakemus tehdään polttoaineyksikölle siinä *poliisilaitoksessa*, jonka toimialueeseen hakijan kotikunta kuuluu. Ulkomaan rekisterissä olevan moottoriajoneuvon haltija, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa, voi tehdä hakemuksen mille tahansa polttoaineyksikölle. Polttonesteen lisäostolupa voidaan myöntää, jos se on tarpeellinen hakijan tai hänen perheenjäsenensä toimeentulon varmistamiseksi, hakijalle tai hänen perheenjäsenelleen tärkeän matkan suorittamiseksi taikka muusta vastaavasta hakijalle erityisen tärkeästä syystä. Polttonesteen lisäostolupien myöntämisperusteista voidaan sää-

tää tarkemmin liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

72 (71) §

Poltonesteen myyntipisteiden toiminnan rajoittaminen

Säännösteltäessä poltonesteen myyntiä tai muuta jakelua 70 ja 71 §:ssä tarkoitetulla tavalla poltonestettä ei saa toimittaa sellaisiin poltonesteen myynti- ja jakelupisteisiin, joissa ostoja ei voida valvoa. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tällaisista myynti- ja jakelupisteistä.

73 (72) §

Tieliikenteen poltonesteen säännöstelyviranomaisten muut tehtävät

Sen lisäksi, mitä 70 §:ssä säädetään, kuuluu liikenne- ja viestintäministeriön tehtäviin:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

Sen lisäksi, mitä 70 §:ssä säädetään, kuuluu *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen* liikenteen polttoaineyksikön tehtäviin:

1) toimeenpanna säännöstely *toimialueellaan*;

2) ohjata ja valvoa *poliisilaitosten* liikenteen polttoaineyksiköiden toimintaa;

3) tiedottaa säännöstelystä *toimialueellaan*;

(4 kohta kuten HE)

74 (73) §

Tiekuljetusviranomaiset

Tässä luvussa tarkoitettuja tiekuljetusviranomaisia ovat liikenne- ja viestintäministeriö sekä *liikennetehtäviä hoitavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset*. Tiekuljetuksia johtaa ja valvoo 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa liikenne- ja viestintäministeriö valtakunnallisesti ja *liikennetehtäviä hoitava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimialueellaan*. Ne voivat myös rajoittaa tiekuljetuksia siten kuin 75 §:ssä säädetään.

Liikennetehtäviä hoitavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset voivat perustaa 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa kuljetusohjausyksiköjä, jotka toimivat liikenne- ja viestintäministeriön johdon ja valvonnan alaisina.

75 (74) §

Tiekuljetukset ja niiden ohjaaminen poikkeusoloissa

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Julkisen liikenteen turvaamiseksi 3 §:n 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voivat *tiekuljetusviranomaiset* muuttaa luvanvaraisen henkilöliikenteen aikatauluja ja reittejä sekä ohjata joukkoliikenteessä käytettävää kalustoa tilanteen edellyttämällä tavalla.

76 (75) §

Tieliikenteen rajoittaminen

Poliisi voi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa tiekuljetusviranomaisen pyynnöstä 75 §:n 1 momentissa tarkoitettujen kuljetusten turvaamiseksi rajoittaa muuta moottoriajoneuvoliikennettä tai kieltää sen kokonaan määräajaksi tiekuljetusviranomaisen määräämillä teillä tai alueilla.

(2 mom. kuten HE)

77 ja 78 (76 ja 77) §
(Kuten HE)

79 (78) §

Vesikuljetusten turvaaminen

Liikennevirasto johtaa ja valvoo 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa vesikuljetuksia. *Liikenneviraston* päätöksellä maanpuolustuksen tai yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen kannalta välttämättömien vesikuljetusten toteuttamiseksi voidaan mainituissa kohdissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa tila-

päisesti poiketa voimassa olevista säännöksistä ja määräyksistä, jotka koskevat:

(1—4 kohta kuten HE)

Liikenneviraston on ennen 1 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä kuultava asianomaista sotilasviranomaista ja rajavartiolaitosta. Tarvittaessa *Liikenneviraston* on kuultava ennen päätöksen tekemistä myös asianomaista poliisiviranomaista. Ennen 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja palveluja koskevan päätöksen tekemistä *Liikenneviraston* on kuultava myös *Liikenteen turvallisuusvirasto*a. Jos asia on erityisestä syystä ratkaistava viivytyksettä, *Liikennevirasto* voi tehdä päätöksen ilman kuulemista. Sen on kuitenkin välittömästi ilmoitettava päätöksestä edellä mainituille viranomaisille.

Satamien sulkemisesta 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa päättää valtioneuvosto. *Liikenteen turvallisuusvirasto* voi maanpuolustuksen tai yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen kannalta välttämättömien vesikuljetusten loppuunsaattamiseksi lisäksi määrätä satamien ahtauskaluston sijoittamisesta sekä tilapäisesti, enintään kuukauden ajaksi kerrallaan, määrätä alusten lastaamisessa tai purkamisessa tarvittavan henkilöstön toimimaan muussa satamassa kuin missä heidän vakituinen työpaikkansa on. Valtio vastaa henkilöstölle siirtymisestä aiheutuvista matkakustannuksista ja kohtuullisista elinkustannuksista.

Liikenne- ja viestintäministeriö voi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa yhteiskunnan elintärkeiden vesikuljetusten turvaamiseksi määrätä *Liikenteen turvallisuusviraston* pidättäytymään enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan poistamasta alusta Suomen alusrekisteristä.

80 (79) §

Merenkulun ja muun vesiliikenteen polttonesteen säännöstely

Maanpuolustuksen tai yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta välttämättömien vesikuljetusten turvaamiseksi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa *Liikenteen turvallisuusvirasto* voi päätöksellään rajoittaa yksi-

tyishenkilöiden ja yritysten sekä varustamointia harjoittavien yritysten ja laitosten oikeutta ostaa polttonestettä asettamalla niille määrällisen kiintiön, jota ne eivät ostoissaan saa tietynä ajanjaksona ylittää. *Liikenteen turvallisuusvirasto* voi kuitenkin myöntää luvan kiintiön ylittämiseen, jos se on välttämätöntä maanpuolustuksen tai yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta tärkeitä kuljetuksia hoitavan yrityksen tai laitoksen toiminnan turvaamiseksi tai jos siihen on muu poikkeusolojen aikaisten vesikuljetusten järjestämisen kannalta painava syy.

81 (80) §

Ilmakuljetusten turvaaminen

Liikenteen turvallisuusvirasto johtaa ja valvoo 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ilmakuljetuksia ja -liikennettä yhteistoiminnassa ilmavoimien kanssa.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi yhteiskunnan toimivuuden ja sotilaallisen puolustusvalmiuden turvaamiseksi:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

Liikenteen turvallisuusviraston on ennen 2 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä kuultava asianomaista sotilasviranomaista. Jos asia on erityisestä syystä ratkaistava viivytyksettä, *Liikenteen turvallisuusvirasto* voi tehdä päätöksen ilman kuulemista. Sen on kuitenkin välittömästi ilmoitettava päätöksestä asianomaiselle sotilasviranomaiselle.

(4 mom. kuten HE)

82 (81) §

Lentoliikenteen polttonesteen sekä varaosien ja tarvikkeiden säännöstely

Ilmakuljetusten turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa *Liikenteen turvallisuusvirasto* voi säännöstellä ilmakuljetuksissa käytettävää lentopetrolia ja lentobensiiniä. Säännöstelyn piiriin eivät kuulu valtion omistamat tai sen käyttöön ottamat ilmalukset tai valtion tilaamat lennot, ellei valtioneuvoston asetuksella toisin säädetä.

Liikenteen turvallisuusvirasto päättää lentoliikenteen harjoittajille lentopetrolin ja lentobensiinin kiintiöstä kalenterikuukausittain etukäteen käyttäen laskentaperusteena kiintiön hakijan osoittamaa edellisen vuoden vastaavan ajankohdan Suomessa ostetun polttoaineen määrää. Jos lentoliikenteen harjoittajan toiminta on edellisestä vuodesta merkittävästi muuttunut, kiintiö määrätään vastaamaan toiminnaltaan ja kalustoltaan vastaavan lentoliikenteen harjoittajan kiintiötä.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi perustellusta syystä antaa luvan ylittää kiintiö tai siirtää kiintiö toiselle lentoliikenteen harjoittajalle osaksi tai kokonaan. *Liikenteen turvallisuusvirasto* voi lisäksi perustellusta syystä sallia polttoaineen jakamisen yksittäistä lentoa varten.

Jos 1 momentissa tarkoitettu polttonesteen säännöstely on otettu käyttöön, lentoliikenteen harjoittaja saa hankkia ilmakuljetusten järjestämiseksi tarpeellisia varaosia ja tarvikkeita vain *Liikenteen turvallisuusviraston* myöntämää ostolupaa vastaan. Ostolupa myönnetään, jos se on tarpeen maanpuolustuksen tai yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta tärkeiden kuljetusten turvaamiseksi tai jos siihen on muu poikkeusolojen aikaisten ilmakuljetusten järjestämisen kannalta painava syy.

83 (82) §

Rautatiekuljetusten järjestäminen poikkeusoloissa

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Liikennevirasto voi muuttaa rautatielainsäädännön nojalla tehtyä päätöstä ratakapasiteetin myöntämisestä, jos rautatiekuljetusten uudelleen järjestäminen sitä välttämättä vaatii.

84 (83) §

Kiireelliset evakuointikuljetukset

Liikenne- ja viestintäministeriö voi 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa

määrätä luvanvaraista liikennettä harjoittavan liikenteenharjoittajan, rautatieyrityksen, ilmailutoimintaan oikeuttavan luvan tai hyväksynnän haltijan ja suomalaisen varustamon hoitamaan poikkeusolojen takia välttämättömiä henkilöiden ja omaisuuden evakuointikuljetuksia.

(2 mom. kuten HE)

85 (84) §
(Kuten HE)

11 luku

Sosiaali- ja terveydenhuollon turvaaminen

86 (85) §

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden toiminta

Väestön sosiaali- ja terveydenhuollon turvaamiseksi 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa sosiaali- ja terveysministeriö sekä *toimialueellaan aluehallintovirasto* voi päätöksellään velvoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikön:

(1—4 kohta kuten HE)

87 (86) §

Muu terveydenhuollon ohjaaminen

Väestön terveydenhuollon turvaamiseksi 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa sosiaali- ja terveysministeriö voi päätöksellään velvoittaa lääketehtaan, lääketukukaupan, *apteekkiliikkeen harjoittamiseen oikeutetun* sekä sellaisen yhteisön ja yksityisen elinkeinoharjoittajan, joka toimittaa terveydenhuollossa käytettäviä tavaroita tai palveluja taikka muuten toimii terveydenhuollon alalla:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

88 (87) §

Sosiaali- ja terveystalvetut sekä terveydensuojelu

Väestön sosiaali- ja terveydenhuollon turvaamiseksi 3 §:n 1, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää, että kunta voi luopua:

(1—4 kohta kuten HE)

12 luku

Valtiontalouden hoito poikkeusoloissa

89 (88) §
(Kuten HE)

90 (89) §

Valtion menojen maksatuksen siirtäminen

Valtion maksuvalmiuden turvaamiseksi 3 §:n 1—3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa valtioneuvosto voi siirtää sellaisten valtion menojen maksatusta, joiden maksatusajankohta on säädetty laissa tai asetuksessa ja jotka eivät ole erääntyneet. Menon maksatusajankohtaa saadaan siirtää enintään kahdella viikolla kerrallaan.

13 luku

Julkis- ja yksityisoikeudelliset palvelussuhteet

91 ja 92 (90 ja 91) §
(Kuten HE)

93 (92) §

Palvelussuhteen ehdoista poikkeaminen

(1 mom. kuten HE)

Terveydenhuollossa, sosiaalitoimessa, pelastustoimessa ja hätäkeskustoiminnassa ja poliisitoimessa palvelussuhteen ehdoista voidaan poiketa 1 momentissa tarkoitettulla tavalla väestön terveydenhuollon, toimeentulon tai turvallisuuden

den vuoksi myös 3 §:n 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa.

(3 mom. kuten HE)

94 (93) §

Irtisanomisoikeuden rajoittaminen

(1—3 mom. kuten HE)

Terveydenhuollossa, sosiaalitoimessa, pelastustoimessa ja hätäkeskustoiminnassa irtisanomisoikeutta voidaan rajoittaa 1—3 momentissa tarkoitettulla tavalla väestön välttämättömän terveydenhuollon, vähimmäistoimeentulon tai turvallisuuden vuoksi myös 3 §:n 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa.

14 luku

Työvelvollisuus

95 (94) §

Työvelvolliset

Jos 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa työnvälityspakko ja irtisanomisoikeuden rajoittaminen eivät ole riittäviä toimenpiteitä maanpuolustuksen, väestön suojaamisen, välttämättömän terveydenhuollon tai vähimmäistoimeentulon taikka huoltovarmuuden kannalta erityisen merkityksellisen tuotannon turvaamiseksi, on jokainen Suomessa asuva, jolla on kotikuntalain (201/1994) mukaan kotikunta Suomessa ja joka on täyttänyt 18 mutta ei 68 vuotta, velvollinen tekemään tämän lain tarkoituksen toteuttamiseksi välttämätöntä työtä.

Lisäksi 3 §:n 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa on jokainen Suomessa asuva, jolla on kotikuntalain mukaan kotikunta Suomessa, joka toimii terveydenhuollon alalla, on saanut koulutusta tällä alalla (poist.) ja joka on täyttänyt 18 mutta ei 68 vuotta, velvollinen tekemään tämän lain tarkoituksen toteuttamiseksi välttämätöntä työtä terveydenhuollossa. Määräys tällaiseen työhön voidaan antaa korkeintaan kahdeksi viikoksi kerrallaan. Määräys voidaan uusia kerran.

96 ja 97 (95 ja 96) §
(Kuten HE)

98 (97) §

Työmääräyksen antamisen rajoitukset

Työmääräystä ei saa antaa henkilölle:
(1—3 kohta kuten HE)
4) joka on etukäteen varattu väestönsuojelutehtäviin tai täydennyspoliisitehtäviin.
(2 mom. kuten HE)

99 (98) §
(Kuten HE)

100 (99) §

Työvelvollisuussuhde

Henkilö, jonka työvoimaviranomainen määrää 97 §:ssä säädetyllä tavalla tekemään 95 §:ssä tarkoitettua työtä vastiketta vastaan työnantajalle tämän johdon ja valvonnan alaisena, on työvelvollisuussuhteessa.
(2 ja 3 mom. kuten HE)

101 (100) §

Työvelvollisuussuhteen ehdot

Työvelvollisuussuhteessa sovellettavat ehdot määräytyvät työnantajaa työehtosopimuslain (436/1946) tai työsopimuslain 2 luvun 7 §:n mukaan sitovan työehtosopimuksen tai työnantajan valtion virkaehtosopimuslain (664/1970) tai kunnallisen virkaehtosopimuslain (669/1970) mukaan sitovan virkaehtosopimuksen mukaan. Jollei tällaista työehtosopimusta ole, työvelvolliselle on maksettava palkka, joka kohtuudella vastaa hänen suoritettavakseen määrättyjä tehtäviä.

Työvelvollisuussuhteessa ja sen perusteella suoritettavassa työssä on muutoin soveltuvien osin noudatettava vastaavasti, mitä työ- tai virkasuhteesta ja sen perusteella suoritettavasta työstä on säädetty tai sovittu.

Työvelvollisuussuhteen aikana henkilön työ- tai virkasuhde, jossa hän oli välittömästi ennen työvelvollisuuden alkamista, jatkuu keskeytymättä. Keskeytysaikaa pidetään työhön rinnastettavana aikana laskettaessa sellaisia työ- tai virkasuhteen perusteella määräytyviä muita kuin palkkaan ja vuosiloman ansaintaan kohdistuvia etuuksia, joiden saamisen perusteena on työssäoloehto.

Työvelvollisella on oikeus työvelvollisuuden päätyttyä palata ensisijaisesti aikaisempaan työhönsä, jossa hän oli ennen työvelvollisuuden alkamista. Jos tämä ei ole mahdollista, työvelvolliselle on tarjottava aikaisempaa työtä vastaavaa työsopimuksen tai palvelussuhteen mukaista työtä, ja jos tämäkään ei ole mahdollista, muuta sopimuksen mukaista työtä. (Uusi)

102 (101) §
(Kuten HE)

103 (102) §

Työvelvollisuusrekisteri

Työ- ja elinkeinoministeriö perustaa 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa työvelvollisuuden täytäntöönpanoa ja työvoiman ohjausta varten työvelvollisuusrekisterin, jonka rekisterinpitäjä on työ- ja elinkeinoministeriö. Rekisterin tietoja käyttävät ja tietoja rekisteriin tallentavat myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä työ- ja elinkeinotoimitot. Nämä viranomaiset vastaavat rekisteriin tallentamiensa tietojen virheettömyydestä sekä tallentamisen ja käytön laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa.

(2 mom. kuten HE)

Työvoimaviranomaisella on sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, oikeus saada 1 momentissa tarkoitettua rekisteriä varten tarpeellisia tietoja rekisteröidyn lisäksi myös väestö- ja eläketurvarekistereistä sekä lääkintä- ja terveydenhuollossa työskentelevien henkilöiden tietoja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston rekistereistä. Lisäksi työvoimaviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada muilta viranomaisilta työvelvol-

lisuuden tarkoituksenmukaisen toteuttamisen kannalta tarpeellisia tietoja yritysten tai muiden yhteisöjen merkityksestä maanpuolustukselle tai maan talouselämän jatkuvuuden turvaamiselle.

Työvelvollisuusrekisteristä voidaan sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, luovuttaa 95 §:n 2 momentissa tarkoitettujen henkilöiden tietoja sosiaali- ja terveysministeriölle sekä aluehallintovirastolle 95 §:n 2 momentissa tarkoitettun työvelvollisuuden suunnittelua ja järjestämistä varten.

(5 mom. kuten HE)

15 luku

Hallinnon järjestäminen poikkeusoloissa

104—107 (103—106) §
(Kuten HE)

108 § (Uusi)

Kunnan hallinto

Sen estämättä, mitä kuntalain (365/1995) 54 §:n 4 momentissa säädetään, valtuusto voidaan poikkeusoloissa kutsua koolle välittömästi. Valtuusto on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet valtuutetuista on läsnä.

Jos valtuustoa ei saada koolle päätösvaltaisena ja painavat syyt edellyttävät välitöntä päätöksentekoa, kunnanhallituksella on oikeus päättää niistä asioista, jotka koskevat kunnan hallinnon järjestämistä, johto- ja hallintosääntöä, toimivallan siirtämistä, talousarviota ja veroja, sekä muista valtuuston päätettäväksi säädettyistä asioista.

Kunnanhallituksen on mahdollisimman pian saatettava 2 momentissa tarkoitettut päätökset valtuuston päätettäväksi. Kunnanhallituksen päätös on voimassa, kunnes valtuusto on päättänyt asiasta.

Mitä tässä pykälässä säädetään kunnasta, koskee myös kuntayhtymää.

109 (107) §

Opetus ja koulutus

Edellä 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa opetusministeriö voi enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan määrätä perusopetuslaissa (628/1998), lukiolaissa (629/1998), Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetussa laissa (1463/2007), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998), ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998), vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998), taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998), ammattikorkeakoulu-laissa (351/2003) ja yliopistolaisissa (645/1997) säädetyn opetus- ja muun toiminnan keskeytettäväksi tai siirrettäväksi toiselle paikkakunnalle, jos se on välttämätöntä väestön siirtämisen tai oleskelu- ja liikkumisrajoitusten vuoksi taikka muutoin väestön suojaamiseksi. Jos jonkin alueen väestöä siirretään 121 §:n nojalla muualle, valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että esi- ja perusopetuksen järjestämisestä siirretyille oppilaille vastaa tilapäisesti oppilaan asuinkunnan sijasta se kunta, jonka alueelle oppilas on siirretty.

Edellä 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voidaan välttämättömien opetus- ja koulutuspalveluiden turvaamiseksi rajoittaa 1 momentissa tarkoitettun toiminnan järjestäjälle säädettyä tai määrättyä opetus- tai muun toiminnan järjestämisvelvollisuutta sekä velvollisuutta ateria-, kuljetus- ja majoitusetuuksien järjestämiseen siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Lisäksi opetusministeriö voi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain (672/2005) 3 §:n 1 momentin estämättä lykätä ylioppilastutkinnon järjestämistä enintään kuudella kuukaudella kerrallaan.

(3 mom. kuten HE)

16 luku

Sotilaallinen puolustusvalmius

110—115 (108—113) §
(Kuten HE)

17 luku

Väestönsuojelu ja evakuointi

116 (114) §

Väestönsuojeluvollisuus

(1 mom. kuten HE)

Määräys väestönsuojelutehtäviin voidaan 3 §:n 4 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa antaa korkeintaan kahdeksi viikoksi kerrallaan ja se voidaan uusida kerran. Väestönsuojeluvollisuutta toimeenpantaessa otetaan huomioon 99 §:ssä tarkoitettut rajoitukset. Väestönsuojeluvollisuuden perusteella tehtävään työhön sovelletaan 101 §:ää. Tarkemmat säännökset väestönsuojeluvollisuuden täyttämistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

(3 mom. kuten HE)

117 (115) §
(Kuten HE)

118 (116) §

Liikkumis- ja oleskelurajoitukset väestön suojaamiseksi

Edellä 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa valtioneuvoston asetuksella voidaan tilapäisesti, enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan, kieltää oikeus oleskella ja liikkua tietyllä paikkakunnalla tai alueella taikka rajoittaa niitä, jos se on välttämätöntä ihmisten henkeä tai terveyttä uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi.

119—121 (117—119) §
(Kuten HE)

122 (120) §

Siirretyn väestön huollon järjestäminen

Edellä 121 §:ssä tarkoitettujen järjestelyiden toteuttamiseksi kunta voi päätöksellään velvoittaa yksityisen henkilön, yrityksen, yhteisön tai laitoksen luovuttamaan siirretyn väestön majoituksen, muonituksen ja muun huollon kannalta välttämätöntä omaisuutta sekä huonetiloja siirretyn väestön tilapäistä majoittamista varten.

III OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

18 luku

Täytäntöönpano

123—125 (121—123) §
(Kuten HE)

126 (124) §

Tiedotusten julkaisuvelvollisuus

Julkaisija ja ohjelmatoiminnan harjoittaja ovat velvollisia korvauksetta julkaisemaan tai lähettämään valtioneuvoston, ministeriön, *aluehallintoviraston, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, kunnanhallituksen, poliisin* sekä sotilas- tai pelastusviranomaisen tämän lain soveltamista tai noudattamista koskevat tiedotukset, jotka tämän lain tarkoituksen saavuttamiseksi on saatettava nopeasti koko väestön tai tietyn alueen asukkaiden tietoon. Tällainen tiedotus on viivytyksettä sellaisenaan julkaistava asianomaisessa aikakautisessa julkaisussa, verkkojulkaisussa tai ohjelmassa.

127 (125) §

Varastoja koskeva luovutusvelvollisuuden rajoitus

Käytettäessä tämän lain mukaisia toimivaltuuksia ei säännöstely- tai luovutus päätöksin saa

ilman pakottavaa syytä rajoittaa ammattimaisen liikenteen tai maatilatalouden *alkutuotannon* harjoittajan oikeutta pitää hallussaan poltto- ja voiteluaineita, kiinteistönomistajan tai -haltijan oikeutta pitää hallussaan lämmitykseen tarvittavia polttoaineita taikka yksityishenkilön tai väestönsuojan omistajan tai haltijan oikeutta pitää hallussaan väestön toimeentulolle välttämättömiä tavaroita, jotka on ennakolta varastoitu käytettäväksi poikkeusoloissa varaston omistajan liikenteen harjoittamiseen, *maatilatalouden alkutuotannossa*, lämmityksessä tai kotitaloudessa taikka väestönsuojassa suojattavien henkilöiden huoltoon.

19 luku

Korvaukset ja oikeusturva

128 (126) §

Korvaus omistusoikeuden tai käyttöoikeuden siirrosta

Jos joku on 33, 34, 44, 45, 60–63, 77 tai 78 §:n, 79 §:n 3 tai 4 momentin, 83–87, 110–113, 117, 119 tai 122 §:n nojalla toteutetun toimenpiteen johdosta kärsinyt vahinkoa, jota hänelle ei korvata muun lain nojalla, suoritetaan hänelle vahingosta täysi korvaus valtion varoista.

Jos vahinkoa on vahingon kärsineen varallisuusolot ja muut olosuhteet huomioon ottaen pidettävä vähäisenä tai jos valtiontaloudelliset tai kansantaloudelliset syyt sitä vahinkojen suuren määrän vuoksi välttämättä vaativat, suoritetaan vahingosta kohtuullinen korvaus. Sovellettaessa 45 §:ssä tarkoitettua toimivaltuutta 3 §:n 3 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa on vahingosta kuitenkin aina suoritettava täysi korvaus.

(3 mom. kuten HE)

129 ja 130 (127 ja 128) §
(Kuten HE)

131 (129) §

Oikaisuvaatimus tieliikenteen polttonesteen säännöstelyssä

Poliisilaitoksen liikenteen polttoaineyksikön 71 §:n 3 momentin nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta. Hakija voi kuitenkin kirjallisesti vaatia päätökseen oikaisua. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätökseen, johon voidaan hakea oikaisua, on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

20 luku

Rangaistussäännökset132 (130) §
(Kuten HE)

133 (131) §

Valmiuslakirikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) jättää noudattamatta työnvälityspakkoa koskevan 91 §:ssä säädetyn velvollisuuden, irtisanomista koskevan 94 §:ssä säädetyn velvollisuuden tai työehtoja koskevan 101 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden,

2) laiminlyö täyttää 95 §:n nojalla määrätyn työvelvollisuuden tai 116 §:n nojalla määrätyn väestönsuojeluvollisuuden tai laiminlyö 104 §:ssä säädetyn velvollisuuden siirtyä,

3) laiminlyö täyttää 45, 63, 78, 86, 110, 112, 113, 117, 119 tai 122 §:n nojalla määrätyn luovutusvelvollisuuden tai 111 §:n nojalla määrätyn suorittamisvelvollisuuden, taikka

4) rikkoo 115 tai 118 §:n nojalla annettua liikumis- tai oleskelukielltoa tai -rajoitusta,

on tuomittava *valmiuslakirikkomuksesta* sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

21 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

134 ja 135 (132 ja 133) §
(Kuten HE)

4.

Laki

ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain 13 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1608/1993) 13 a §, sellaisena kuin se on laissa 485/2003, seuraavasti:

13 a §

Varautuminen

Ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttorin ja sellaisen ulkomaisen rahoituslaitoksen sivukonttorin, joka pääasiallisena liiketoimintanaan tarjoaa maksukortti- ja maksamispalveluja, tulee varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa osallistumalla rahoitusmarkkinoiden valmiussuunniteluun ja valmistelemalla etukäteen poikkeusoloissa tapahtuvaa toimintaa sekä muin toimenpitein. Sivukonttorin varautumisvelvoitteen täyttämisestä on esitettävä *Finanssivalvonnalle* riittävä selvitys.

Tässä pykälässä säädetty velvoite ei koske 3 ja 4 §:ssä tarkoitettua luotto- ja rahoituslaitoksen sivukonttoria siltä osin kuin sivukonttori on luotto- tai rahoituslaitoksen kotivaltion lainsäädännön nojalla varmistanut tehtäviensä hoitamisen poikkeusoloissa 1 momenttia vastaavalla tavalla ja esittänyt siitä *Finanssivalvonnalle* riittävän selvityksen.

(3 mom. kuten HE)

Finanssivalvonta voi antaa ohjeita 1 momentin soveltamisesta. *Finanssivalvonta* voi niin ikään antaa yleisen edun vuoksi tarpeellisia ohjeita 2 momentissa tarkoitettua sivukonttoria koskevan varautumisvelvoitteen täyttämistä siltä osin kuin velvoitteen täyttämistä ei ole varmistettu luotto- tai rahoituslaitoksen kotivaltion lainsäädännön nojalla.

Voimaantulosäännös

(Kuten HE)

5.

Laki**arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 13 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arvo-osuusjärjestelmästä 17 päivänä toukokuuta 1991 annetun lain (826/1991) 13 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 484/2003, seuraavasti:

13 a §

Varautuminen

Arvopaperikeskuksen tulee varmistaa arvo-osuusrekisterissä olevien tietojen säilyttäminen mahdollisimman häiriöttömästi myös poikkeusoloissa Suomessa olevin riittävin tietojärjestelmin tai muin keskeyttömän toiminnan kannalta riittävin järjestelyin, osallistumalla rahoitus-

markkinoiden valmiussuunnitteluun ja valmistelemalla etukäteen poikkeusoloissa tapahtuvaa toimintaa sekä muin toimenpitein.

Voimaantulosäännös

(Kuten HE)

6.

Laki**asevelvollisuuslain 79 ja 81 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä joulukuuta 2007 annetun asevelvollisuuslain (1438/2007) 79 §:n 1 momentti ja 81 §:n 2 momentti seuraavasti:

79 §

Reserviläisen palvelus suuronnettomuus- ja muussa vakavassa tilanteessa

Tasavallan presidentti voi valtioneuvoston esityksestä päättää, että Pääesikunta voi määrätä reservissä olevia asevelvollisia lyhyeksi, kuitenkin enintään 14 päivän ajaksi, puolustusvoimissa saamansa erityiskoulutuksen mukaisiin lääkintä-, pioneeri-, viesti-, kuljetus- ja suojelualan sekä muihin vastaaviin tehtäviin, joihin ei liity sotilaallisten voimakeinojen käyttämistä, jos se

on välttämätöntä valmiuslain (/20) 3 §:n 4 ja 5 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa.

81 §

Sovellettavat säännökset ja asetuksenantovaltuus

Edellä 79 §:ssä tarkoitettuun palvelukseen sovelletaan 54—60 ja 63—66 §:n säännöksiä palveluksen järjestämisestä. Lisäksi sovelletaan, mitä 44 §:n 2 kohdassa säädetään isyysvapaasta ja 46 §:ssä pakottavasta henkilökohtaisesta syystä myönnettävästä lomasta. Palvelukseen

kuuluvien etuisuuksien osalta noudatetaan lisäksi, mitä valmiuslain 101 §:ssä säädetään työvelvollisuussuhteessa olevalle suoritettavista etuuksista.

Voimaantulosäännös

(Kuten HE)

8.

Laki

Pelastusopistosta annetun lain 13 ja 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Pelastusopistosta 21 päivänä heinäkuuta 2006 annetun lain (607/2006) 13 § ja 23 §:n 2 momentti seuraavasti:

13 §
(Kuten HE)

ruokailu sekä majoitus opiston asuntolassa on maksutonta Pelastusopistolla tapahtuvan koulutuksen aikana.

23 §

Opetuksen maksuttomuus ja opintososiaaliset edut

Voimaantulosäännös

(Kuten HE)

Valmiuslain 12 §:n mukaista varautumista edistävään koulutukseen osallistuvan opetus ja

Helsingissä 4 päivänä toukokuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Korkea-aoja /kesk	Jaakko Laakso /vas
vpj.	Olli Nepponen /kok	Reijo Laitinen /sd
jäs.	Thomas Blomqvist /r	Juha Mieto /kesk
	Juha Hakola /kok	Lauri Oinonen /kesk
	Eero Heinäluoma /sd	Reijo Paajanen /kok
	Hanna-Leena Hemming /kok	Sari Palm /kd
	Reijo Kallio /sd	Eero Reijonen /kesk
	Saara Karhu /sd	vjäs. Eero Akaan-Penttilä /kok.
	Inkeri Kerola /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Heikki Savola.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Perustuslain 3 §:n 2 momentin mukaan hallitusvaltaa käyttävät tasavallan presidentti ja valtioneuvosto. Tämän lain nojalla aikaisemmat valmiuslait on aina otettu käyttöön tasavallan presidentin asetuksella.

Voimassa olevan valmiuslain säännökset muutettiin hallituksen esityksellä (HE 186/1999 vp), jolla muutettiin valmiuslakia vastaamaan perusoikeusuudistusta ja uutta perustuslakia vuonna 2000. Tuolloin puolustusvaliokunnassa katsottiin yksimielisesti (PuVM 1/2000 vp), että asetuksenantovalta on perusteltua pitää presidentillä, sillä valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien käyttäjänä on valtioneuvosto. Valiokunnan mukaan poikkeusolojen toimivaltuudet koskevat viime kädessä valtakunnan alueellisen koskemattomuuden ja itsenäisyyden turvaamista. Ne sivuavat siten tasavallan presidentille puolustusvoimien ylipäällikkönä kuuluvia valmiuden kohottamiseen liittyviä sotilaskäskyasioiden toimivaltuuksia. Myöskään perustuslakivaliokunnalla ei lausunnossaan ollut asiaan huomauttamista (PeVL 1/2000 vp). Lain menettelysäännökset, joissa kyseisen asetuksen antaa tasavallan presidentti, ovat siten nykyisen perustuslain mukaiset.

Hallituksen esityksessä kuvataan laajasti kansainvälistä kehitystä sekä vastaavia tilanteita Suomen kaltaisten ulkomaiden lainsäädännössä. Kuvauksen mukaan Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa vastaavan päätöksen ottaa valtuudet käyttöön tekee muodollisesti kuningas hallituksen vastatessa asiallisesti päätöksestä. Ranskassa päätöksen tekee luonnollisesti valtiosääntöoikeudelliselta asemaltaan vahva presidentti. Näin tapahtuu myös Saksan perustuslain mukaan, jossa liittovaltion presidentti on se valtioelin, joka saattaa päätöksen voimaan, vaikka presidentin

valtiosääntöoikeudellinen asema on Saksassa heikompi kuin Suomessa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että valtioneuvosto antaa poikkeusvaltuuksien käyttöönottoasetuksen, niin sanotun kiireasetuksen sekä poikkeusolojen jatkamisasetuksen. Poikkeusvaltuuksien soveltamisen aloittaminen edellyttää kuitenkin mielestämme perusteellista harkintaa ja kattavaa yhteisymmärrystä. Maassamme ei ole mitään asiallista syytä kansan valitseman presidentin jättämiseen sivuun silloin, kun kansakuntaa kohtaa vakava kriisi ja kansalaisten perusoikeuksia voidaan rajoittaa voimakkaasti. Presidentin mukanaolo valmiuslain tarkoittamien poikkeusolojen toteamisessa tarkoittaa sitä, että kaikki kolme keskeistä valtioelintä osallistuvat poikkeusolojen toteamiseen ja niiden aiheuttamien kielteisten vaikutusten torjumiseen.

Lakiehdotuksen sisältämä muotoilu päätöksentekomenettelyssä, jossa valtioneuvosto toimii yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa, on ristiriidassa perustuslain 93 §:n sen muotoilun kanssa, jonka mukaan tasavallan presidentti toimii yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa. Se ei myöskään vastaa vaatimuksia kahden valtioelimen välisestä päätöksentekomenettelystä. Edellä mainittu menettely saattaisi lisäksi tarpeettomasti hidastaa käyttöönottoasetuksen hyväksymistä. Ehdotettua säännöstä ei siten tule sisällyttää lakiehdotukseen.

Ehdotamme, että sen sijaan hyväksytään säännös, jossa tasavallan presidentti yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa toteaa vallitsevat poikkeusolot ja antaa tämän jälkeen käyttöönottoasetuksen. Tämä säännös vastaa voimassa olevaa perustuslakia ja vastaa useimmissa Euroopan maissa noudatettavaa käytäntöä. Samaa menettelyä tulee luonnollisesti käyttää myös toimivaltuuksien aloittamisessa kiireellisessä tapauksessa tai niiden jatkamisessa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme

että 2.—10. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään näin kuuluvana:

1.**Valmiuslaki**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 73 §:ssä määrättyllä tavalla, säädetään:

1—5 §
(Kuten PuVM)

6 §

Asetus toimivaltuuksien soveltamisen aloittamisesta

Tasavallan presidentti yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa toteaa maassa vallitsevan poikkeusolot ja antaa tämän lain nojalla asetuksen (käyttöönottoasetus, jossa säädetään II osan säännösten soveltamisen aloittamisesta. Tällainen asetus voidaan antaa määrä-ajaksi, enintään kuudeksi kuukaudeksi.

(2—4 mom. kuten PuVM)

7 §

Asetus toimivaltuuksien soveltamisen aloittamisesta kiireellisessä tapauksessa

Jos 6 §:n 3 ja 4 momentissa säädettyä menettelyä ei ole mahdollista noudattaa vaarantamatta

merkittävästi lain tarkoituksen saavuttamista, voidaan *tasavallan presidentin* asetuksella säätää, että II osan toimivaltuussäännöksiä voidaan soveltaa välittömästi.

(2 mom. kuten PuVM)

8 §

Toimivaltuuksien käytön jatkamisesta päättäminen

Poikkeusolojen jatkuessa *tasavallan presidentin* asetuksella voidaan säätää II osan säännösten soveltamisen jatkamisesta (*jatkamisasetus*). Tällainen asetus voidaan antaa määräajaksi, enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

(2 mom. kuten PuVM)

9—135 §
(Kuten PuVM)

Vastalause 1

PuVM 3/2010 vp — HE 3/2008 vp

Helsingissä 4 päivänä toukokuuta 2010

Reijo Laitinen /sd
Reijo Kallio /sd
Saara Karhu /sd

Eero Heinäluoma /sd
Sari Palm /kd

VASTALAUSE 2

Perustelut

Perustuslain mukaan "Suomen ulkopoliitikkaa johtaa tasavallan presidentti yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa" (PeL 93.1 §). Tasavallan presidentti on myös puolustusvoimien ylipäällikkö (PeL 128 §), ja presidentti päättää sodasta ja rauhasta eduskunnan suostumuksella (PeL 93.1 §).

Hallituksen esitys uudeksi valmiuslaiksi kaivataa olennaisesti presidentin toimivaltaa ulkopoliitiikan johtajana ja ylipäällikkönä. Lisäksi toimivallan kavennus tapahtuisi kriisiaikana, jolloin kaikkien valtioelinten yhteistoiminta ja yksimielisyys korostuvat.

Yksimielisyyttä korostava päätöksentekomalli on omiaan lisäämään sitä harkintaa ja yksituumaisuutta, jota poikkeusvaltuuksien soveltamisen aloittaminen edellyttää.

Hallituksen valmiuslakiesityksessä ehdotetaan, että valtioneuvosto antaisi poikkeusvaltuuksien käyttöönottoasetuksen, ns. kiireasetuksen sekä poikkeusolojen jatkamisasetuksen nykyisestä päätöksentekojärjestelmästä poiketen. Nykyisen lain mukaan nämä asetukset antaa tasavallan presidentti.

Käyttöönottoasetuksen antamista edeltäisi menettely, jossa valtioneuvosto yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa toteaisi poikkeustilan käsillä olon. Tältä osin ehdotusta on arvosteltu epäselväksi ja huonosti yhteensovittavaksi perustuslain 93 §:n 1 momentin kanssa.

Vuonna 2000 voimaan tulleen toimintamallin mukaan presidentti päättää valtioneuvoston ehdotuksesta presidentin asetuksella valmiuslain toimivaltuuksien käyttöönotosta. Puolustusvaliokunta totesi mietinnössään tämän menettelytavan oikeaksi (PuVM 1/2000 vp —

HE 186/1999 vp.) "Asetustoimivalta ehdotetaan delegoitavaksi jatkossakin tasavallan presidentille. Valtioneuvosto on perustuslain voimaan tultua ensisijainen asetustoimivallan käyttäjä. Kun valtioneuvosto toisaalta on poikkeusolojen toimivaltuuksien ensisijainen käyttäjä, on perusteltua, että se ei itse pääte toimivaltuuksien käyttöönotosta", toteaa puolustusvaliokunta mietinnössään.

Puolustusvaliokunnan mukaan "poikkeusolojen toimivaltuudet koskevat viime kädessä valtakunnan alueellisen koskemattomuuden ja itsenäisyyden turvaamista. Ne sivuavat siten tasavallan presidentille puolustusvoimien ylipäällikkönä kuuluvia valmiuden kohottamiseen liittyviä sotilaskäskyasioiden toimivaltuuksia" (PeL 58.5 §).

Valiokunnan johtopäätös on yksiselitteisen selvä: "Onkin luontevaa, että presidentti päättää sekä valmiuslain että puolustustilalain toimivaltuuksien käyttöönottoa merkitsevien asetusten antamisesta" (PuVM 1/2000 vp s. 2/I—II).

Puolustusvaliokunta päätti mietinnöstään (PuVM 1/2000 vp) yksimielisesti.

Mielestäni nykyistä, viimeksi vuonna 2000 voimaantulleen lain sisältämää toimintamallia ei ole syytä muuttaa eikä puuttua valtioelinten toimivaltasuhteisiin.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan

että 2.—10. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään näin kuuluvana:

1.

Valmiuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 73 §:ssä määrättyllä tavalla, säädetään:

1—5 §
(Kuten PuVM)

6 §

Asetus toimivaltuuksien soveltamisen aloittamisesta

(Poist.) Tasavallan presidentti yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa toteaa maassa vallitsevan poikkeusolot ja antaa tämän lain nojalla asetuksen (käyttöönottoasetus), jossa säädetään II osan säännösten soveltamisen aloittamisesta. Tällainen asetus voidaan antaa määräajaksi, enintään kuudeksi kuukaudeksi.

(2—4 mom. kuten PuVM)

7 §

Asetus toimivaltuuksien soveltamisen aloittamisesta kiireellisessä tapauksessa

Jos 6 §:n 3 ja 4 momentissa säädettyä menettelyä ei ole mahdollista noudattaa vaarantamatta

merkittävästi lain tarkoituksen saavuttamista, voidaan *tasavallan presidentin* asetuksella säättää, että II osan toimivaltuussäännöksiä voidaan soveltaa välittömästi.

(2 mom. kuten PuVM)

8 §

Toimivaltuuksien käytön jatkamisesta päättäminen

Poikkeusolojen jatkuessa *tasavallan presidentin* asetuksella voidaan säätää II osan säännösten soveltamisen jatkamisesta (*jatkamisasetus*). Tällainen asetus voidaan antaa määräajaksi, enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

(2 mom. kuten PuVM)

9—135 §
(Kuten PuVM)

Helsingissä 4 päivänä toukokuuta 2010

Jaakko Laakso /vas

